RIHVELI

2•2015

Minulla on unelma

Koulutus on panostus!

Inhimillisiä työolosuhteita etsimässä

Vieläkö on

Virtaa

Sinun täytyy astua johtoon

ISSN 0786–6828
9 770786 682004 >

Unelma tulevaisuus koulutus

RIHVELI
2 • 2015

JULKAISIJA
Helsingin opettajien ammattiyhdistys ry.
Rautatieläisenkatu 6, 001520 Helsinki

TOIMITUSKUNTA
Salla Iivanainen
Timo Saavalainen
Tarja Tuohimaa
Suuad Onniselkä
Tuomo Laakso

ULKOASU
Marjaana Kinnermä

PAINOPAIKKA
Forssa Print 2015

ISSN 0786-6828 (PAINETTU)
ISSN 2342-7906 (VERKKOJULKAISU)

UNELMIA on

TULEVAISUUTTA on

KOULUTUSTA on

HOAY:n syyskokous 2015

Helsingin opettajien ammattiyhdistys ry:n sääntömääräinen syyskokous järjestetään tiistaina 17.11.2015 klo 18.00 osoitteessa Maistraatinportti 2, Helsinki.

Kahvitarjoilu alkaen klo 17.30.
Tervetuloa!

sisällys

2 **Salla Iivanainen**
Opetuksen ale on alkanut

4 **Timo Saavalainen**
Millainen on tulevaisuuden koulu Helsingissä?

6 **Muutosjohtaja Liisa Pohjolainen**
Haastattelijana Tarja Tuohimaa

12 **Jukka Talvitie**
Minulla on unelma

14 **Tuomo Laakso**
Terveisiä edunvalvontavaliokunnasta!

16 **Jaana Alaja**
Jotain rotia!

17 **Timo Saarinen**
Tuoreen työsuojeluvaltuutetun mietteitä

20 **Hanna Näremaa-Perälä**
Tyhjästä on paha nyhjästä

22 **Kaarlo Kontro**
Sinun täytyy astua johtoon

24 **Joosepin jorinat**
Vieläkö on Virtaa

27 **Tuomo Laakso, Salla Iivanainen**
Koulutus on panostus!

30 **Minna Huotilainen**
Kymmenen teesiä taito- ja taideaineiden puolesta

33 **Miikka Paajanen**
Päivän kuva

34 **Salla Iivanainen**
Inhimillisiä työolosuhteita etsimässä
LAILA NIEMINEN
NACERA KETROUSSI

40 **Tarja Tuohimaa, Päivi Seiskari**
Skootterivirrasta kelluvalle torille
– Tyhjien tuolien matka Vietnamiin

44 **Suaad Onniselkä**
Terveiset Somalimaasta!

47 **Eila Tanner**
Rihveliristikot 1 ja 2

OPETUKSEN ALE

Päätoimittajalta

SALLA IIVANAINEN

"Osta yksi - maksa yksi" mainostaa optikkoliike silmälaseja Vallilassa. Yksityisyrittäjä tekee Naamakirjaan päivityksen: "Tässä on asennetta, miksi kaikki pitää saada ilmaiseksi? Pienyrittäjät ovat totaalisessa ahdingossa ja varsinkin media on tehnyt kaiken sen eteen, että kukaan ei maksaisi enää mistään mitään. Muistakaa lähialueen palvelut ja muistakaa, että ihminen on halvempi töissä kuin työttömänä. Ughh!"

ON ALKANUT

Sama alennusmyynti on alkanut opetuksessa. Vaikeat ajat ja resurssipula koskee nyt myös viran- ja toimenhaltijoita. Lukion kursseja pidetään kolmea kahden hinnalla tai kahta yhden hinnalla. Peruskoulun opetusryhmiä yhdistellään jättisuuriksi yksiköiksi, joita opettaa kaksi opettajaa - yhden hinnalla. Palkasta leikataan pahimmillaan jälkikäteen.

Tässä lehdessä pohditaan sillanrakennusta työntekijän ja -antajan välillä. Opetustoimen johtaja **Liisa Pohjolainen** haluaa purkaa byrokratiaa, osallistaa ihmisiä eikä kannata tiukkaa ryhmäkoon normittamista. Pääluottamusmies **Jukka Talvitie** peräänkuuluttaa sosiaalista pääomaa - sitä, millä vaikeistakin tilanteista selvitään. Pääluottamusmies ja OAJ PKS:n alueasiamies **Jaana Alaja** muistuttaa koulusta toivon tuojana ja yhteiskuntarauhan ylläpitäjänä. Työsuojeluvaltuutettu **Hanna Näremaa-Perälä** muistuttaa, että kuulluksi tuleminen ja tasapuolinen kohtelu ovat asioita, joita työntekijät odottavat eniten esimieheltä. Keväällä HOAY:n hallitus lähetti kannanoton kouluihin taito- ja taideaineiden opettajien työllisyyden puolesta. Näiden oppiaineiden merkitystä oppilaiden muulle oppimiselle valottaa omasta näkökulmastaan työterveyslaitoksen aivotutkija **Minna Huotilainen**.

Aikajanaakin piirretään. Keväällä työsuojeluvaltuutettu **Kaarlo Kontro** jäi eläkkeelle ja **Timo Saarinen** tarttui viestikapulaan syksyllä. Ja silloin, kun tuleva musiikin maisteri **Nacera Ketroussi** syntyi, aloitti humanististen tieteiden kandidaatti **Laila Nieminen** opettajien edunvalvonnassa ensin yhteysopettajana ja samantien HOAY:n tiedotussihteerinä. Minkälaisia ajatuksia näillä kahdella opettajalla on opettajan työstä ja edunvalvonnan haasteista ja niihin kohdistuvista toiveista nyt ja tulevaisuudessa?

Lopuksi saamme muistella vielä kesää ja matkata Vietnamiin **Tarja Tuohimaan** mukana. Ja kurkistamme aivan toisenlaisen opettamisen arkeen **Suaad Onniselän** raportissa Somalimaan koulusta.

Antoisia helsinkiläisiä lukuhetkiä,

Salla Iivanainen

Millainen on tulevaisuu

Puheenjohtajalta

TIMO SAAVALAINEN

Kouluun ja koulutukseen liittyvää keskustelua seurattaessa on merkillepantavaa kouluun kohdistettavat huomattavat muutospaineet. Näihin muutoksiin valmistautumista varten HOAY on käynnistänyt oman tulevaisuuteen luotaavan koulutuspoliittisen kannanoton laatimisen. Siinä pohditaan monia opettajan työhön vaikuttavia asioita,kuten lisääntynyttä maahanmuuttoa, erityisopetuksen järjestelyjä, helsinkiläisten koulujen virkarakennetta jne.

uden koulu Helsingissä?

Eräänä tavoitteena on ollut vastata niihin edunvalvonnallisiin haasteisiin, joita työnantajapuolen tiukentuneet sopimustulkinnat ovat aiheuttaneet ja miettiä opettajien roolia muuttuvassa toimintaympäristössä. Tarkastelen tässä kirjoituksessa joitain niitä ajatuksia, joita nousi esille kannanottoa työstettäessä.

Aikamme poliittinen puhe on voimakkaasti talouskeskeistä. Julkinen talous nähdään menoeränä, jonka karsimisesta maagisesti syntyy talouskasvua Suomelle. HOAY:n tehtävänä on pitää yllä keskustelua opettajan ja koulun merkityksestä helsinkiläisten päättäjien ja virkamiesjohdon kanssa. Yhdistys tuo opettajien ja rehtoreiden näkökulmaa tulevaisuuden koulusta käytävässä keskustelussa sekä oman käsityksensä siitä, mitä vaikutuksia esitetyillä uudistuksilla ja leikkauksilla on oppilaiden ja opiskelijoiden arkeen ja oppimiseen sekä opettajien työssajaksamiseen. Kuluneen vuoden aikana huomiomme on erityisesti kohdistunut tuntiopettajien nimikkeen uuteen tulkintaan, uusien opettajien palkkaamiseen vasta veso-päivästä alkaen ja opetusvelvollisuuden laskemistavan muuttamiseen vuosiperusteiseksi.

Digitalisaatio on eräs niistä asioista, joiden nähdään olevan keskeisenä osana tulevaisuuden koulua. Odotukset ovat suuria, tietoteknisten laitteiden ja oppimisympäristöjen uskotaan muuttavan oppimista tutkivampaan suuntaan. HOAY kannattaa tietotekniikan laajempaa käyttöönottoa. Tietotekniikka on mielestämme kuitenkin vain väline ja alisteinen opetukselle. Sähköiset järjestelmät eivät voi olla itsetarkoitus, vaan kaikki ratkaisut tulee olla pedagogisesti tarkoituksenmukaisia. Tavoitteena on, että tietotekniikka on luonteva osa oppilaan ja opiskelijan työskentelyä ja että uutta teknologiaa käytetään innovatiivisesti.

Koulun on muututtava vastaamaan yhteiskunnan ja yksilön tarpeita heijastavaksi. Koulun tehtävä on kasvattaa oppilaista osaavia ja yhteiskuntakelpoisia tulevaisuuden tekijöitä ja se on historiansa aikana hioutunut hyväksi tässä tehtävässään. Koulu on kokonaisuus, jonka kaikki osaset vaikuttavat toisiinsa. Siksi kouluun kohdistettavien muutosten pitää olla tarkoituksenmukaisia ja harkittuja. Uudessa opetussuunnitelmassa taito- ja taideaineiden osuutta pakollisena oppiaineina on vähennetty merkittävästi. Nopeasti ajateltuna vaikuttaisi siltä, että oppilaat osaavat uuden opetussuunnitelman myötä käsityön, musiikin ja kuvataiteen perustaitoja aikaisempaa vähemmän. On kuitenkin huomattava, että muutos vaikuttaa myös oppilaiden kouluviihtyvyyteen, neurologiseen kehitykseen, pitkäjänteisyyteen ja motorisiin taitoihin.

Koulun keskeisin toimija on opettaja. Vaikka uusien opetussuunnitelmien eräänä keskeisenä piirteenä on korostaa opiskelijan omaa roolia oppimisessa, ei se poista opettajan merkitystä oppimisen pedagogisena asiantuntijana. HOAY:n perimmäisenä pyrkimyksenä onkin ylläpitää opettajan ammatillista arvostusta Kaikkien etu viime kädessä on se, että opettajan ammatti säilyy vetovoimaisena ja opettajien työolosuhteista huolehditaan niin, että opettajat voivat keskittyä perustehtävänsä hoitamiseen.

Timo Saavalainen

MUUTOSJOHTAJA LIISA POHJOLAINEN

haluaa purkaa byrokratiaa ja osallistaa ihmisiä eikä kannata tiukkaa ryhmäkoon normittamista

Viime keväänä aloitti Helsingin uutena opetustoimen johtajana Liisa Pohjolainen. Tarja Tuohimaa pääsi haastattelemaan Liisa Pohjolaista Rihveliin.

TT: *Olet ollut nyt puolisen vuotta uusi opetusviraston päällikkö. Klassinen kysymys: miltä nyt tuntuu?*
LP: Ihan hyvältä tuntuu, mukavalta ja mielenkiintoiselta. Tämä on iso ja vastuullinen tehtävä, mutta erittäin mielenkiintoinen.
TT: *Sinut palkattiin muutosjohtajaksi. Mitä aiot ensimmäiseksi muuttaa?*
LP: Olen kysynyt esim. rehtoreilta minkälaista muutosta halutaan. Varmaan muutamme jonkin verran rakenteita, toimintaa, toimintaprosesseja ja sitä kautta varmaan kulttuurikin muuttuu pikku hiljaa.
TT: *Onko jotain erityistä, jota haluat muuttaa?*
LP: Monilta on tullut toiveita ohjeiden väljentämisestä ja byrokratian purkamisesta. Myös digiteknologian tuomat mahdollisuudet on suuri asia: miten voidaan kehittää opetusta ja oppimista. Tämä on suuri pedagoginen uudistus, joka tulisi lähivuosina tehdä.
TT: *Mistä tavallinen helsinkiläinen opettaja näkee, että johto on vaihtunut?*
LP: Ei heti, mutta pikku hiljaa digitalisaation kautta pedagogiikkaa uudistetaan. Sitä on opetussuunnitelmatyössä jo tehtykin. Tulen käymään joissakin kouluissa tämän lisäksi ja siten opettajat näkevät minut ihan livenä!
TT: *Kuvaile itseäsi johtajana.*
LP: Olen päämäärätietoinen, mutta muutoksiin lähtiessä pyrin laajasti haravoimaan eri ajatuksia ja osallistamaan ihmisiä prosessiin. Uskon, että muutosta saadaan jo sillä aikaiseksi, että ihmiset otetaan aidosti mukaan prosessiin. En usko sellaiseen johtajuuteen, että kun johtaja sanoo jotain niin kaikki tekevät niin. En muuten usko sellaiseen pedagogiikkaankaan.
TT: *Kuvitellaan, että kaikki olisi sinulle mahdollista. Millainen helsinkiläinen koulu silloin olisi?*

"jokaisella on omanlainen motivaationsa, kykynsä ja taitonsa ja erilaiset lähtökohdat."

LP: Ihannekoulu olisi tietysti sellainen, jossa jokainen oppilas pääsisi omaan potentiaaliinsa. Olen myös laaja-alainen erityisopettaja koulutukseltani ja ajattelen, että jokainen oppii omalla tavallaan ja jokaisella on omanlainen motivaationsa, kykynsä ja taitonsa ja erilaiset lähtökohdat. Ihanteellista olisi myös, että lapset ja nuoret, opettajat ja henkilöstö viihtyisivät, koulussa olisi mukava ja rento ilmapiiri ja olisi oppimisen iloa.
TT: *Palataan takaisin realiteetteihin ja suunnataan katse tulevaisuuteen. Minkälaisen perinnön toivot, että olet jättänyt helsinkiläisiin kouluihin oltuasi 10 vuotta opetustoimenjohtajana?*
LP: Vaikea kysymys! Tietenkin toivon, että muistettaisiin hyvällä, ja kouluissa olisi vapautuneempi, innovoivampi ja iloisempi ilmapiiri. Olisin aika iloinen, jos sen tyyppistä saisin aikaa kouluissa laajemminkin.
TT: *Mitkä ovat erityisesti helsinkiläisiä haasteita opetuksessa?*
LP: Moninaisuus ja suuruus, haaste ja rikkaus.
TT: *Helsingissä on Suomen suurimmat erot oppimistuloksissa. Koulujen eriarvoistuminen on kiihtynyt viime vuosina, vaikka osalle kouluista on annettu lisäresursseja positiivisen diskriminaation muodossa. Onko positiivinen diskriminaatio ollut riittämätöntä tai turhaa?*
LP: Se ei ole ollut turhaa. En osaa ottaa kantaa siihen, onko se ollut riittämätöntä. Pidän positiivista diskriminaatiota hyvänä, koska meillä on erilaisia asuinalueita ja siten lähtökohdat ovat erilaiset. Joillakin alueilla tarvitaan enemmän resursseja. Tämä kuvastaa Helsingin moninaisuutta ja sitä että meidän pitäisi entistä enemmän pystyä ottamaan eri alueita, erilaisia lapsia ja perheitä huomioon opetuksessa.
TT: *Miten Helsinki voi välttää joidenkin Ruotsin suurten kaupunkien koulujen kohtalon, jossa huonoa kierrettä ei ole onnistuttu katkaisemaan ja koulurakennuksia on jouduttu jopa purkamaan?*
LP: Tämä on iso kysymys urbanisoituvissa yhteisöissä. Koulu ei pysty ratkaisemaan kaikkia näitä ongelmia. Nämä ovat myös asuntopoliittisia ja kaupunkisuunnittelun asioita.
TT: *Pystyykö opetusvirasto vaikuttamaan näihin asioihin?*
LP: Kyllä tietysti tehdään yhteistyötä virastojen kesken ja tässäkin asiassa ollaan tehty ja tullaan varmaan tekemään vielä enemmän yhteistyötä. Ei ole järkevää, että alueet eriarvoistuu.
TT: *Voiko opetusvirasto itse tehdä tämän lisäksi jotain erityistä?*

LP: Olen miettinyt tätä kysymystä. Kun meillä on erilaisia asuinalueita, niin pitäisikö olla erilaisia kouluja, onko koulut ajettu liikaa samaan muottiin. Ajattelen pedagogisia järjestelyjä; miten koulu toimii omalla alueellaan. Haluan käydä asiasta laajempaa keskustelua, mutta itse näen, että voi olla järkevää lähentää aluetta ja koulua toisiinsa ja kun meillä on erilaisia alueita, voisi olla erilaisia kouluja.

TT: *Miten Helsingin opetustoimi on valmistautunut tai aikoo valmistautua tilanteeseen, jossa yhä enemmän oppilaita tulee kesken lukuvuoden helsinkiläisiin kouluihin ilman suomen kielen taitoa ja puutteellisella kouluhistorialla?*

LP: Tämä on iso kysymys Helsingissä, johon on nyt havahduttu laajemmin. Itse olen yrittänyt nostaa esille perusopetuksen loppuvaiheessa tulevia maahanmuuttajanuoria, joita koulujärjestelmä ei tunne. Helsinki on yrittänyt tehdä omia toimenpiteitä. Meidän pitää pystyä vaikuttamaan valtiovaltaan, jotta tämän tyyppiset nuoret ylipäätään otetaan huomioon tässä koulujärjestelmässä. Täytyy kehittää joustavia opetusjärjestelyjä ja opetusta, mikä tietysti vaatii resursseja.

TT: *Helsinki haluaa olla eturivissä ottamassa käyttöön ilmiöpohjaista opetusta. Miksi?*

LP: Iso vastaus tähän on, että maailma muuttuu. On tosi globaaleja, monimutkaisia ongelmia, joita lapset ja nuoret joutuvat tulevaisuudessa ratkaisemaan. Silloin ei enää riitä, että vain yhden oppiaineen ja toimialan näkökulmasta tarkastellaan asioita. Ilmiöpohjaisessa opetuksessa lapset laitetaan ratkomaan ja tutkimaan todellisen elämän ilmiöitä monen eri oppiaineen näkökulmasta, jolloin tavoitteena on, että he oppisivat yhdistämään eri asioita ja eri oppiaineita. Joiltakin oppilailta tämä onnistuu silloinkin kun oppiaineita opetetaan omissa lohkoissaan, mutta jotkut ihmettelevät vielä lukiossakin, mihin ihmeessä tätä oppiainetta tarvitaan.

TT: *Ilmiöpohjaisella opetuksella on varmasti hyvät puolensa, mutta voitko kuvitella, että odotukset sen suhteen ovat ylioptimistisia. Kommentoi seuraavaa kasvatustieteen dosentti* **Jari Salmisen** *ja lehtori* **Timo Salmisen** *väitettä (HS 29. 5. Vieraskynä): " Suurin osa nykyisistä opettajista ei ole saanut koulutuksessaan valmiuksia ilmiöpohjaiseen opetukseen. Niinpä oppilaslähtöisinä projekteina käsiteltävät oppisisällöt saattavat hajota sattumanvaraisiin suuntiin, jolloin systemaattinen oppiminen heikentyy. Koulu -ja jopa oppilaspohjainen opetus voi lisätä käsiteltävien oppisisältöjen eriytymistä ja heikentää siten perusasioiden hallintaa". Lisäksi oppilaat, joilla on alhainen sosio-ekonominen tausta voivat hyötyä siitä joissakin tapauksessa vähemmän. Vaarana on, että opetus tulee kaoottiseksi, sillä oppilailta puuttuu keskittymiskyky ja heillä on suuri tarve opetukselle, jossa on selvä struktuuri, muuten opetus hajoaa.*

LP: Ensinnäkään ilmiöpohjainen oppiminen ja opetus ei ole strukturoimatonta. Ne eivät ole vastakkaisia. Se ei ratkaise kaikkea, mutta tavoitteena on tuoda osaamista oppilaille, että he osaavat yhdistellä eri oppiaineiden asioita. Totta kai opettajan täytyy suunnitella sekin oppimisprosessi.

> **" Ilmiöpohjaisuuteen liitetään sellaista, että oppilaat saavat tehdä suurin piirtein mitä haluavat, mutta eihän se sitä tarkoita, päinvastoin "**

TT: *Osaavatko opettajat suunnitella sen?*

LP: Todennäköisesti ei ainakaan suurin osa. Tämä on oppimis- ja koulutuskysymys myös opettajille. Kannattaa lähteä liikkeelle pienin askelin. Voi tutkia ihan pientä ilmiötä, johon vaikka kaksi oppiainetta yhdistyy. Se ei tarkoita myöskään sitä, että oppilaat saavat aina valita itse ilmiön, ei tietenkään. Minä näen ilmiöpohjaisen opetuksen yhtenä opetusmenetelmänä. Se on monille opettajille, varsinkin aineenopettajille, varmaan uusi asia ja vaatii opettajiltakin perehtymistä. Meidän täytyy järjestää koulutusta, mutta olen myös sitä mieltä, että työ tekijäänsä neuvoo. Ilmiöpohjaisuuteen liitetään sellaista, että oppilaat saavat tehdä suurin piirtein mitä haluavat, mutta eihän se sitä tarkoita, päinvastoin, se tarkoittaa, että opettaja miettii kokonaisuuden, ilmiöt voidaan sopia opettajien kesken sekä se, mitkä oppiaineet siihen tulee ja tavoitteellistaa opetus. Oikeastaan opettajan rooli muuttuu oppimisprosessin ohjaamiseksi enemmän ja se on myös uudenlainen näkemys ja tapa toimia joillekin opettajille.

TT: *Britanniasta on myös tullut tietoa, että sitä on kokeiltu ja siitä luovuttiin työrauhaongelmien vuoksi.*
LP: Varmasti alussa totta kai mitä tahansa uutta kun kokeillaan, jos opettaja ei ole alussa osannut hyvin suunnitella ja oppilaat eivät oikein tiedä mitä he tekevät, niin kyllähän silloin voi työrauhaongelmia tulla, mutta kyllä niitä on varmaan tullut muunkin tyyppisissä menetelmissä. En yhdistä ilmiöpohjaista ja työrauhaongelmia, koska työrauhaongelmia voi olla minkälaisessa opetuksessa tahansa silloin tällöin. Oppilaat eivät jaksa aina keskittyä siihen mitä opettaja sanoo.
TT: *Kommentoi seuraavia väitteitä lyhyesti: paras opettaja on valmentaja/ohjaaja.*
LP: Olen hyvin pitkälle samaa mieltä.
TT: *Opettaja on paha sana.*
LP: Ei, miksi olisi?
TT: *Jotkut ovat sitä mieltä, että opettajuutta yritetä än liikaa häivyttää ja ohjaajan roolia tuodaan liikaa esille.*
LP: Ajattelen, että opettajuus ja opettaminen muuttuu aikojen kuluessa, itse opettaja sana ei ole paha.
TT: *Verkko-opetus ja digitaaliset oppimateriaalit pelastavat Suomen heikkeneviltä Pisa-oppimistuloksilta?*
LP: Sekä että. Jos niiden avulla voidaan kehittää uudenlaista pedagogiikkaa ja hyödyntää niiden mahdollisuudet, niin sitten ne pelastavat. Mutta jos niitä käytetään samalla tavalla kuin perinteisiä opetusmenetelmiä, niin että käännetään sähköisesti iPadiltä sivua, niin ei ne silloin mitään pelasta.
TT: *Koulujen perustehtävistä huolehtimisen merkitys on heikentynyt ja vaatimustaso on laskenut. Koulutyön painopiste on ollut liikaa kaikessa puuhastelussa ja liian vähän pitkäjänteisessä opiskelussa. (HS 29.5. Vieraskynä: kasvatustieteen dosentti Jari Salminen, lehtori Timo Salminen)*
LP: Mitäköhän puuhastelulla tarkoitetaan?
TT: *On hirveästi projekteja, jotka hajoavat, kulttuuri ei suosi sitä, että vaaditaan oppilailta työntekoa, keskittymistä, läksyjen tekemistä.*
LP: Koulun perustehtävä on tuottaa oppimista ja silloin tulisi oppilaissa tapahtua oppimista. Projektien ja hankkeiden tulisi kehittää perustehtävää eikä niiden tulisi olla irrallisia. Jos esim. ilmiöpohjaisuutta lähdetään kehittämään, silloin ei tule ottaa kovin montaa muuta projektia, vaan pitää fokusoida. Tämä on kouluissa ja ylipäätään koko opetustoimessa johtamiskysymys. Projekteilla ja hankkeilla saadaan ihan hyvä tuloksia. Mitä tulee vaatimuksiin, koulun kulttuurilla on iso merkitys, mutta myös jokaisella yksittäisellä opettajalla. Mitä vaatimuksella tarkoitetaan? En usko sellaiseen pedagogiikkaan, että käskyttämällä lapsi oppii kovin hyvin.

> **"En usko sellaiseen pedagogiikkaan, että käskyttämällä lapsi oppii kovin hyvin. "**

TT: *Anna esimerkki käskyttämisestä?*
LP: "Tee läksyt ja nämä tehtävät ja lue nämä ja opi nyt ihan itse suurin piirtein, sellaista kuin oli 50 vuotta sitten". Vaatiminen sen sijaan merkitsee sitä, että seurataan aika tarkasti, miten oppiminen etenee.
TT: *Kuitenkin Suomessa esim. matematiikkaan on annettu lisää tunteja ja silti tulokset ovat huonontuneet. Sanotaan, että se johtuu sitä, että yhä vähemmän harjoitelleen ja annetaan läksyjä. Tämä pitkäjänteisen työskentelyn kulttuuri on muuttunut.*
LP: Se kulttuuri on muuttunut ja siihen ei päde enää samat metodit kuin 30 vuotta sitten. Silloin joudutaan miettimään minkälaisilla metodeilla ja menetelmillä pidetään motivaatiota yllä ja miten opetetaan. Se on haastavaa. Esim. miten elävöittää ja käsitteellistää matematiikan opetusta.
TT: *Tänä päivänä esim. matematiikan opettaminen on paljon mielenkiintoisempaa kuin ennen, mutta siitä huolimatta oppimistulokset ovat huonontuneet.*
LP: On, totta kai. Se on yleismaailmallinenkin eikä vain suomalainen ilmiö.
TT: *Onko vanha tapa laitettu pannaan, että annetaan enemmän läksyjä?*
LP: Ei, varmaan joillekin se sopii. Nykyaikana joudumme räätälöimään opintoja jopa yksilöllisesti, se on tosi haasteellista. Toisaalta on ihan huippuja matematiikassa.
TT: *Kommentoi väitettä: säästöt näivettävät opetuksen.*
LP: Toivottavasti ei. En näe suoraan, että säästöt

näivettävät opetuksen, mutta tietenkin jonkinlaiset resurssit opetuksessa tulee olla. Silloin kun tehdään säästöjä, on pakko miettiä mistä voidaan ja mistä on pakko luopua ja millä uudella tavalla toimintatavalla edelleen pystyttäisiin pitämään hyvää laatua. Aina se ei varmaan ole mahdollista. Ei esim. meillä Helsingissä vielä ole niin paljon leikattu, että laatu kärsisi. En ihan vielä usko siihen.

TT: *0-sopimukset heikentävät työhön sitoutuneisuutta.*

LP: Varmaan silloin, jos työn motivaationa on pelkästään palkka. Riippuu sitä, mistä saa työn mielekkyyden.

TT: *Pääsykokeet tulisi poistaa ja kaikki lapset tulisi ohjata lähikouluun, jotta koulujen eriarvoistuminen vähenisi.*

> **"Valinnaisuuksista ja painotuksista luopuminen voisi näivettää myös lähikouluja ja koko systeemiä ajan oloon."**

LP: Ovatko lähikoulut ja painotukset ja valinnaisuudet todella vastakkaisia? Pitäisi tutkia, mitä menetetään ja mitä saavutettaisiin, jos painotuksista ja valinnaisuuksista luovutaan ja olisi ns. pakkolähikoulu kaikille. Meillä on selkeästi vanhempia ja lapsia, jotka ovat kiinnostuneita esim. urheilusta, musiikista, kuvataiteesta ja ehkä ennemmin miettisin, mitä pystyisimme tarjoamaan heille. Valinnaisuuksista ja painotuksista luopuminen voisi näivettää myös lähikouluja ja koko systeemiä ajan oloon. Tietenkään eriarvoistumiskehitys ei ole hyvä, mutta en osaa sanoa suoralta kädeltä, onko ratkaisu poistaa pääsykokeet.

TT: *Helsinki palkkaa uudet opettajat vasta suunnittelupäivästä 13.8. lähtien, mikä vie heidän palkastaan n. kahden viikon palkan. Säästöt ovat pieniä. Lisäksi rahat tulevat koulujen omasta budjetista, joten varsinaisia säästöjä ei tule, sillä koulut ja niiden rehtorit käyttävät rahat johonkin muuhun. Onko opetusvirastolla varma käsitys siitä, että koulujen rehtorit käyttävät säästyneet rahat järkevämmin?*

LP: Opetustoimen saama kokonaissumma on pienentynyt ja samoin kouluille jaettu summa. Olemme joutuneet miettimään, mistä säästö otetaan. Kaikesta mahdollisesta on yritetty säästää paitsi opetuksesta. Kyllä rahat ovat säästyneet, koska rahoja ei ole ollut olemassakaan. Totta kai meillä on ollut opettajia, jotka ovat tulleet heti 1.8. töihin ja aktiivisesti suunnitelleet opetusta, mutta osa on tullut vasta suunnittelupäivänä ja kahden viikon palkka on maksettu. En näe tätä näin mustavalkoisena, mutta eihän tämä mikään mukava juttu ole, mutta jostain säästö on otettava.

TT: *Lukioissa järjestetään yhä enemmän ns. puolikkaita kursseja ja opiskelija opiskelee loput omin päin. Miten käy oppimistuloksille? Odotetaanko liikoja lukiolaisten kyvyistä ohjata itseään?*

LP: Lukioissa on kautta aikojen ollut puolikkaita kursseja, tosin varmaan nykyisin hieman enemmän. Puolittamalla on pyritty turvaamaan nämä kurssit. Toinen vaihtoehto on, että kurssia ei pystyttäisi toteuttamaan ensinkään. Oppilaat tietävät valitessaan, millä tavalla kurssia suoritetaan. Osa opettajista myös haluaa tämän tyyppisiä järjestelyjä. Ei ole mitään tutkimustuloksia siitä, miten se vaikuttaa oppimistuloksiin. Kyse on yleensä valinnaiskursseista. Kampusyhteistyöllä eri lukiot voivat järjestää yhdessä esim. harvinaisten kielten kursseja. Tämä on yksi säästötoimi.

TT: *Espoossa ja Helsingissäkin yksityisissä kouluissa kuraattorit pääsevät Wilmaan katsomaan tietoja oppilaan koulunkäynnistä, mutta eivät Helsingin kaupungin kouluissa, sillä Helsingin kaupunki on tulkinnut lakia oppilaan yksityisyyden suojasta tiukemmin. Tämä vaikeuttaa kuraattoreiden ja terveydenhoitajien työtä. Onko Helsingin opetusvirasto valmis tarkistamaan lain tulkintaansa asian suhteen?*

LP: Tätä asiaa on tutkittu ja selvitystyö on kesken. Tietosuojavaltuutettuun ollaan oltu yhteydessä ja eri kuntien toimintaa on kartoitettu. Kuraattorien eikä muidenkaan ei pitäisi pystyä näkemään järjestelmästä kaikkien tietoja eivätkä meidän sähköiset järjestelmämme taivu tähän lainvaatimukseen.

TT: *Koulun rahat eivät riitä ja rehtori joutuu leikkaamaan jostakin. Tuleeko hänen a) palkata epäpäteviä opettajia, b) ottaa tuntiopettajia 0-sopimuksella, c) leikata tukiopetuksesta ja kerhotunneista, d) suurentaa opetusryhmiä, e) jättää palkkaamatta kokenut opettaja?*

LP: Jos vain nämä vaihtoehdot ovat käytössä, rehtorin pitäisi monimuotoistaa opetusryhmien kokoa. On oppilaita, jotka pystyvät opiskelemaan isossakin ryhmässä, jolloin resursseja jäisi pienempiin ryhmiin ja niitä tarvitsevien oppilaiden tukemiseen. En kannata tiukkaa ryhmäkoon normittamista.

TT: *Loppuuko lukioiden kurjistuminen/kurjistaminen Helsingissä?*

LP: Toivon, että lukiot eivät ole kovin paljoa ensinnäkään kurjistuneet. Säästöjä ja leikkauksia on tehty, mutta lukiot ovat toimineet hienosti. Yhteistyötä on lisätty. Yo-kirjoitusten tulokset ovat edelleen loistavia koko Suomeenkin verrattuna. Olemme edelleen maan keskitasoa parempia maahanmuuttajataustaisten oppilaiden suuresta määrästä huolimatta. Ensi vuoden budjetissa lukio-opetuksesta ei valtakunnallisestikaan olla leikkaamassa samassa määrin kuin ammatillisesta. Toisaalta lukio-opetuksen resurssit ovat niin minimaaliset tällä hetkellä, että niistä ei ole varaa enää kovin paljon leikata. Toivon, että niistä ei tarvitse leikata.

TT: *Seuraavaksi lukijakysymys: Espoon opetustoimessa työskentelee mm. somalin kulttuuritulkki. Myös ainakin täällä Itä-Helsingissä olisi huutava tarve kulttuuritulkeille mm. kodin ja koulun yhteistyössä ja perheiden kotouttamisessa. Voisiko tällaisen ammattiryhmän palkkaaminen olla mahdollista Helsingin opetusvirastossa?*

LP: Rakenteita täytyy varmaankin muuttaa muutosten myötä. Todennäköisesti tulee organisaatiouudistustakin, jolloin joudumme miettimään minkälaisia henkilöitä meillä on ja minkälaista osaamista tarvitaan. Ehdotus täytyy laittaa mieleen, koska meidän täytyy entistä enemmän vahvistaa koulun toimintaa. Hallinnon pitäisi pystyä tukemaan ja auttamaan kouluja tehtävässään, oppimisessa.

TT: *Opetusvirasto ja HOAY tapaavat toisiaan säännöllisesti ja tekevät yhteistyötä. Millainen HOAY:n rooli olisi mielestäsi parhaimmillaan?*

LP: Parhaimmillaan HOAY:ltä tulisi parannusehdotuksia siitä, mitä voisi muuttaa, parantaa, kehittää. He tarttuisivat kouluissa oleviin asioihin oppilaan oppimisen parantamisen näkökulmasta.

TT: *Entä pahimmillaan?*

LP: Pahimmillaan he koko ajan toisivat esille, miten opettajien asema on huonontunut ja kurjistunut ja palkkaus on huono ja virasto ei tee mitään, että se olisi pelkkää valitusta koko ajan. Näin he eivät ole toimineetkaan, vaan HOAY:hän toimii hyvin diplomaattisesti. Yhteistyö toimii hyvin.

TT: *Entä opetusvirasto? Millainen sen rooli on parhaimmillaan ja pahimmillaan?*

LP: Virastohallinnon tulisi entistä enemmän palvella kouluja. Tämän tyyppistä toimintakulttuuria tulisi olla myös HOAY:n kanssa, meidän tulisi puolin ja toisin itseasiassa palvella toisiamme. Pahimmillaan virasto ei keskustelisi HOAY:n kanssa. Se olisi kauhukuva.

TT: *Millainen Helsingin opetusvirasto on työnantajana? Onko parannettavaa?*

LP: Toivottavasti hyvä, toivoisin, että entistä enemmän työnantaja, joka pystyy järjestämään mielekkäitä töitä henkilöstölle. Työhyvinvointi ja henkilöstön mukaan ottaminen on hyvää toimintaa. On tärkeää, että toimintamme on läpinäkyvää.

TT: *Millainen on ihannerehtorisi, -opettajasi, -opetustoimenjohtajasi?*

LP: Ihannerehtori seuraa aikaansa, tietää myös mitä koulu ulkopuolella tapahtuu. Hänellä on hyviä johtajan ominaisuuksia, hänen täytyy ymmärtää syvällisesti, että kaikki johtaminen on oikeastaan pedagogista johtamista, muistaa, että koulun perustehtävä on oppimisen edistäminen.

Ihanneopettaja tuntee itsensä, sillä opettaja joutuu laittamaan henkilökohtaista peliin, jotta oppilaiden kohtaaminen onnistuu. Silloin hän pystyy motivoimaan oppilaita ja pitämään oppimisen iloa yllä. Se ei poista vaativuutta, vaan hyvä opettaja on monesti aika vaativa. Ihanneopetustoimenjohtaja on viisas. Kun minulta kysyttiin, mitä toivoisin itselleni aloittaessani tämän työn, toivoin tekeväni viisaita päätöksiä. Ihanneopetustoimenjohtaja pystyy näkemään laajasti asioita, hänellä on näkemystä siitä, mihin suuntaan toimintaa pitää viedä, on sillä tavalla pedagogisesti valveutunut, että ymmärtää, että tehdyt päätökset liittyvät pedagogiikkaan, opetukseen, oppimiseen, että ne eivät ole irrallaan siitä. Hän ymmärtää miten opetustoimenjohtajan päätökset näkyvät kouluissa. On myös tärkeää, että hän pystyy näyttämään suuntaa ja motivoimaan ihmisiä.

TT: *Kiitos haastattelusta!*

Minulla on unelma

”Kauppa, koulu ja posti suomalaisen kylän kiintopisteinä” erinomainen ylioppilasaineen otsikko vuodelta 1980. Täällä lähiöiden kaupungissa unelmoin yhä asuinympäristöstä, jossa eri-ikäiset ja eri elämänvaiheissa olevat asukkaat luontevasti kohtaavat ja toimivat yhdessä. Yhteisöllisyys loi turvallisuutta ja kasvatti sosiaalista pääomaa.

Tämä helposti hymyilyttää ja herättää kysymyksen, mitä tekemistä sosiaalisella pääomalla on edunvalvonnan kanssa. Mielestäni paljonkin. Ainainen asioiden vastustaminen luo Pekka ja susi -asetelman. Ketä enää kiinnostavat ruikuttavat opettajat. Taloudellinen tilanne ei lupaa hyvää helsinkiläisten koulujen resursseille. Aineellisen pääoman niukentuessa tarvitsemme kipeästi sosiaalista pääomaa. Se lisää tyytyväisyyttä ja työhyvinvointia. Toimiva yhteisö helpottaa myös koulujen kasvatus- ja opetustyötä.

Opettaja byrokratian puristuksessa

Opettajan työn merkitys tuntuu katoavan vuosi vuodelta lisääntyvään byrokratiaan, yhä tarkempiin ohjeistuksiin, kirjalliseen raportointiin ja uusiin sopimustulkintoihin. Työ lasten ja nuorten kanssa vähenee, vuorovaikutus ohenee, hyvinvointi rapautuu. Kielteinen noidankehä vie mennessään.

Onko opettajilla muuta vaihtoehtoa kuin tehdä työtä tiukasti vain sen verran kuin mistä maksetaan, rajata ja priorisoida tehtäviin käytettävää aikaa? Onko pakko alistua siihen, että viraston johtaminen kapeuttaa, vie motivaation ja työn ilon. Onko virkamiesmäisestä opettajasta hyötyä lapsille ja nuorille?

Miten opettaja jaksaa tukea kasvua ja oppimista?

Vaikka kyse on johtamisesta ja oppivan organisaation yhteisestä päätöksenteosta, täytyy jokaisen tehdä henkilökohtaiset ratkaisunsa. Äärimmäisessä tilanteessa kannattaa jättää työpaikka taakseen. Terveyttään ei kannata uhrata. Seuraavilla konsteilla pääsee alkuun:

1. **Rajaa työtäsi**
2. **Varaa aikaa itsestä huolehtimiseen**
3. **Keskity oppilaisiin**
4. **Tuunaa työtäsi (www.ttl.fi)**
5. **Tee jotain merkityksellistä**

Ihanteellinen vaihtoehto olisi kuitenkin keskittyä yhdessä kollegoiden, oppilaiden ja koko kylän kanssa osaavan rehtorin johdolla rakentamaan toimivaa koulua.

Unelma

Unelmanani ovat yhteisölliset omaleimaiset elävät kaupunginosat, jotka tarjoavat turvallisen ja rikastavan kasvuympäristön lapsille ja nuorille. Koulut tukevat jo nyt lähiympäristönsä kehitystä. Riittää, että koulusta löytyy muutama opettaja, jotka innostuvat rakentamaan yhteistyötä yhdessä alueen asukkaiden kanssa.

Oppilaiden kanssa voi tehdä alueen asukkaita hyödyttäviä projekteja eheyttäviin opintokokonaisuuksiin tai yksittäisiin oppiaineisiin liittyen. Kaupunki tavoittelee tilojen käytön ja yhteistyön avulla alueen asukkaiden osallistumisen ja omaehtoisen toiminnan helpottamista. Koulu on jälleen keskellä kylää.

Hyvää kannattaa jakaa

Jos sinulla tai teillä on koulussanne tai kaupunginosassanne sosiaalista pääomaa kasvattavia rakenteita tai toimintamalleja, lähettäkää allekirjoittaneelle muutaman rivin kuvaus niistä. Viestin otsikoksi "Sosiaalinen pääoma". Hyvät ideat ja unelmatkin ovat tervetulleita! Katsotaan, mitä niistä voisi saada irti.

Yhdessä luottamusta rakentamaan!

Jukka Talvitie,
pääluottamusmies
Jukka.Talvitie@edu.hel.fi

Terveisiä edun-valvonta valio-kunnasta!

Tätä kirjoittaessani on vasta muutama opetuspäivä takana ja paljon uusia innokkaita, ehkä jännittyneitäkin koululaisia liikkeellä. Kesän lämpimät alkoivat kovin myöhään, mutta mikäs sen mukavampaa kuin aloittaa työt auringon paistaessa.

Viime lukuvuotena jo hyvään vauhtiin päässyt opetussuunnitelmatyö tavoittaa tänä vuotena jokaisen opettajan sekä peruskoulussa että lukiossa. Opetussuunnitelmaan perehtyminen ja koulukohtaisen OPSin laatimiseen onkin syytä paneutua huolella ja miettiä tässä kohdassa tarkoin, mitä kirjataan ja mitä ei. Kirjauksia tehtäessä on hyvä muistaa, että opetussuunnitelma on velvoittava asiakirja. Koulun toimintasuunnitelman kirjaukset ohjaavat lukuvuoden koulutyötä ja siksi toimintasuunnitelmaan mahtuu monenlaisia yksityiskohtia.

Ilmiöpohjainen opetus on myös vahvasti esillä opetussuunnitelmakirjauksia tehtäessä. Tähän liittyen on hyvä pohtia miten huolehditaan työn tasaisesta jakautumisesta opettajakunnan kesken. Lähtökohtaisesti ilmiöpohjaisten kokonaisuuksien yhteissuunnittelu kuuluu yhteissuunnitteluaikaan. 2016 voimaan astuvan tuntijaon vaikutuksia opetustuntimääriin on myös syytä miettiä ilmiöiden ja monialaisten opintojen toteutuksista kirjattaessa.

Työn rajaaminen nousee esille opetussuunnitelmatyöskentelyn viedessä tulevana kautena huomattavasti aikaa. HOAY jakoi alueyhdistyksen tiedotteen työn rajaamisesta viime keväänä, jossa on eritelty työajan piiriin kuuluvat tehtävät. Opetussuunnitelmatyön on tapahduttava VESO -päivien tai yhteissuunnitteluajan puitteissa. Yhteissuunnitteluajan riittämistä on syytä seurata.

Muistutuksena lyhyesti:

- Varmista, että sinulla on viranhoitomääräys tai työsopimus kirjallisena. Määräaikaisuudelle on oltava peruste.
- Tarkista opettajatietolomakkeesi ja tehtäväkuvauksesi.
- Tiedäthän kuka on luottamusmiehesi?
- Koulun toimintasuunnitelmaan kirjatut leirikoulut ovat rinnastettavissa virkamatkaan. Leirikouluihin osallistuville opettajille tulee maksaa päiväraha.
- Lisätehtävien hoitamisesta on maksettava asianmukainen korvaus

Taloudellisesti tiukka aika on saanut aikaan ikävän lieveilmiön. Näennäisiä, kokonaisuuteen suhteutettuna häviävän pieniä säästöjä tavoiteltaessa luodaan uusi ongelma: resurssileikkausten takia työilmapiiri kiristyy, ryhmäkokojen kasvaessa työskentely uuvuttaa sekä oppijan että opettajan, nollasopimukset ja huoli omasta työpaikasta tai toimeentulosta heikentää työhön sitoutumista ja työssä jaksamista. Ikävistä näennäisleikkauksista esimerkkinä mainittakoon opetusvelvollisuuden määrääminen vuotuisena sekä uusien opettajien palkkaaminen vasta ensimmäisestä VESOsta alkaen.

JOKU ROTI!

Kaiken keskellä huomion tulee kiinnittyä olennaiseen eli opetustyöhön, sen kehittämiseen, oppilaan saamaan hyvään opetukseen ja opettajien työssä jaksamiseen. OAJ:n "Joku roti" –kampanjan materiaali löytyy OAJ:n jäsensivuilta.

Olkaa rohkeasti yhteydessä hallituksen jäseniin ja luottamusmiehiin edunvalvontaa koskevissa asioissa. Myös työsuojeluvaltuutetut auttavat heidän tehtäviinsä kuuluvissa asioissa.

Iloa arkeen toivottaen

Tuomo Laakso,
Edunvalvontavaliokunnan puheenjohtaja
tuomo.laakso@heryk.fi

Opettajien on suunniteltava työnsä ja perehdyttävä oppilaiden asioihin hyvissä ajoin ennen koulutyön alkua. Siihen ei työnantaja antanut mahdollisuutta uusille opettajille palkatessaan heidät vasta ensimmäisestä suunnittelupäivästä alkaen. Toivottavasti järjetön ja epäoikeudenmukainen käytäntö loppuu tähän.

JOTAIN ROTIA

Valtio leikkaa koulutuksen rahoitusta satoja miljoonia. Helsingille tärkeät ryhmäkokojen pienentämiseen ja tasa-arvon lisäämiseen suunnatut ylimääräiset rahat poistuvat. Jos kaupunki ei lisää omaa rahoitustaan, niin kymmenet resurssiopettajat jätetään palkkaamatta. Ryhmäkoot suurenevat väistämättä perusopetuksessa. Lukioissa lähes neljänkymmenen opiskelijan ryhmät ovat olleet arkipäivää jo pitkään.

Digiaikaan siirtymisen piti helpottaa materiaalipulaa. Nyt kirjoja ei juuri hankita mutta eipä ole riittävästi koneitakaan saati toimivia ohjelmia. Monisteniput ovat tulleet tutuiksi monessa koulussa.

Koko Helsinkiä olisi hyödynnettävä oppimisympäristönä. Onhan täällä valtakunnan laajin ja kattavin museo- näyttely- ja tapahtumatarjonta. Kohteisiin ei kuitenkaan matkusteta ilman bussilippuja, joihin kouluilla ei juurikaan ole varaa. Pysytään siis kouluilla.

Oppilasmäärän kasvaa useilla sadoilla vuodessa. Tilanahtaus on tosiasia. Jumppasalissa opiskellaan jo muutamassa opinahjossa. **Näissä oloissa opetusmetodit palautuvat opettajajohtoisiksi.**

Opettajat puurtavat opetussuunnitelmien parissa ja osallistuvat useiden eri suunnitelmien tekoon: yksi tehostaa yhdenvertaisuutta, toinen turvallisuutta, kolmas oppilashuoltoa, neljäs oppilaan yksilöllistä oppimista. Kun tähän lisätään heitot työajan pidentämisestä ja palkanalennuksista, niin kuppi menee monella nurin. Tosiasia on, että opettajat ovat jo panoksensa antaneet työn tuottavuuden ja tuloksellisuuden hyväksi!

Olemme paljon vartijoina yhteiskuntarauhan ylläpitäjinä. Koulun on pysyttävä paikkana, jonne yhteiskunnan levottomuus, toivottomuus, apatia ja kriisit eivät yllä. Toivontuottajana koululaitos on korvaamaton. Sen tulee pysyä perusteiltaan turvallisen tuttuna ja sellaisena paikkana, jonne vanhempi voi tuoda lapsensa luottavaisin mielin. Se onnistuu, kun meillä on parhaat ja pysyvät opettajat, etevät rehtorit ja hötkyilemätön hallinto. On rauhoituttava perustehtävän äärelle. Jokin roti pitää työmäärässä olla.

Me pääluottamusmiehet olemme neuvotelleet kesän ja alkusyksyn aikana lukion rehtoreiden ja virka-apulaisrehtoreiden opetusvelvollisuuksien pienentämisestä ja siitä saadaankin suotuisa paikallinen sopimus. Muita neuvoteltavia asioita ovat olleet mm. leirikouluista, ops-työstä, koulun muuttoon liittyvät korvaukset, opettajien virkamääräykset ja kelpoisuudet, rehtorin tehtävien hoito rehtorin poissaolon aikana, koulunjohtajien tva-lisät, resurssiopettajien palkkaus ja yksittäisten jäsenten palkkaukseen/työsuhteisiin liittyvät asiat. Jatkuvassa neuvonpidossa ovat myös työaikaan liittyvät epäkohdat.

Jaana Alaja
pääluottamusmies

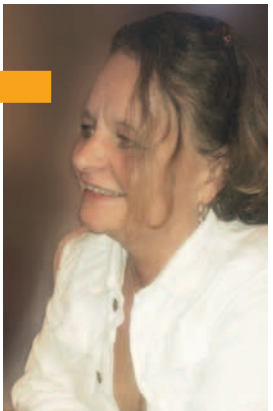

Tuoreen työsuojelu-valtuutetun mietteitä

Aloitin työsuojeluvaltuutetun tehtävissä 1.8.2015 alkaen. "Entiset" työkaverit ehtivät jo leikkimielellä nimetä minut viraston kätyriksi. Tavoitteenani on kuitenkin kätyrin toimenkuvan sijaan työsuojelullisin keinoin opettajien kaikinpuolisen työhyvinvoinnin lisääminen sekä akuuttien tilanteiden että rakenteiden kautta vaikuttamalla. Ristiriitatilanteet, sisäilmaongelmat uhka- ja vaaratilanteet ovat olleet toistaiseksi työsuojelutyössä kentältä nousseet ydinaiheet. Näissä ja muissakin teemoissa yhteistyöllä ja avoimin mielin, myönteisessä, rakentavassa hengessä eteenpäin.

Kiitos Kaarlo!

Työsuojeluvaltuutettu Kaarlo Kontro jäi eläkkeelle 31.7.2015. Kiitos Kaarlolle omasta puolestani ansiokkaasta opettajien eteen tehdystä työsuojelutyöstä ja niistä monista keskusteluista, vinkeistä ja opastuksista eläkkeelle jäämisen kynnyksellä. Mukavia eläkepäiviä sinulle.

Timo Saarinen lyhyesti

Takana on 21 vuotta opettajan tehtäviä. Pääasiassa teknisen työn aineenopettajana sekä ala- että yläkoulussa. Joensuussa 1994- Tampereelle 1996. Helsingissä 1997 ja Alppilan yläasteella vuodesta 1999 lähtien. Kevään 2015 olen ollut perhevapaalla hoitamassa 1v 10kk poikaani. Olen toiminut myös käsityön pedagogisena yhteyshenkilönä kuusi vuotta ja Helsingin teknisten aineiden opettajat – HTAO ry:n puheenjohtajana vuodesta 2009 sekä TAO ry:n työvaliokunnan ja hallituksen asiantuntijajäsenenä vuodesta 2008.

Opettajuudesta

Valmistuttuani 1994 Raumalta, joka on myös synnyinkaupunkini, oli mielessäni selkeänä kuva siitä millainen on hyvä opettaja. Karismaattinen, kirkasotsainen joukkojen johtaja, joka omalla olemuksellaan rauhoittaa tilanteen kuin tilanteen, pystyy pelkillä kulmakarvojen liikkeillä ohjaamaan oppilaiden toimintaa ja oppimista. Kitaran, pianonsoiton ja muiden instrumenttien sekä komean lauluäänen siivittämänä, kevätjuhlissa ja opettajien illanvietossa, saa hän kuulijoiden läsnäolon tuntemaan etuoikeudelta, josta voisi vähän maksaakin. Kansankynttilä, ellei peräti soihtu. Esikuva, joka perustui omiin kouluaikaisiin muistoihin ja kokemuksiin, maustettuna ripauksella elokuvia ja kirjallisuutta.

Ensimmäiset virkavuodet opettivat, että täksi sankarihahmoksi muuntuminen ei ole realistisin päämäärä johon kaikki energia tulisi suunnata. Ehkä kulmakarvojen heiluttelussa voisin menestyä mutta muutoin olisi hyvä tunnustaa omat lähtökohdat, vahvuudet ja heikkoudet, antaa omalle persoonalle tilaa ja hyväksyä oraalla oleva opettajaminä joka olin.

Valaistuminen oman opettajuuden suhteen sai osaltaan vauhtia tullessani Alppilan yläasteelle 1999. Vastassa oli työyhteisö jossa ideat ja ajatukset sinkoilivat ja niitä kehiteltiin useasti työpäivän jälkeen erilaisin kokoonpanoin opettajanhuoneessa ja monesti myös läheisessä Weeruskassa. Työtunteja ei sen enempää laskettu tai edes välttämättä ajateltu että työtä tässä tehdään. (Myöhemmin tuli sitten yt-aika joka muutti koko homman, mutta se on toinen tarina) Kollegiaalinen tuki, luova ilmapiiri ja yhteisöllisyys veivät mennessään. No, eipä se aurinko koko aikaa ole Alppilassakaan paistanut ja työintokin on joskus saattanut olla kateissa, mutta hyvästä työyhteisöstä on saanut voimaa ja tukea kun sitä on tarvinnut. Kiitos Alppila!

Työntekijä ja työnantaja

Opettajuus on siis toisinaan myös elämäntapa ja intohimo jossa välillä unohtuu, että kyse on työsuhteesta. Työnantaja on palkannut työntekijän antamaan työsuorituksen, opetustyön, jonka reunaehtoja on määritelty erilaisin sopimuksin. Työnantaja maksaa vastikkeeksi tästä suorituksesta palkkaa. Työnantaja on myös velvoitettu lukuisin eri pykälin velvollisuuksiin työntekijää ja työn teon olosuhteita kohtaan. Työtä organisoi, johtaa ja valvoo kouluissa työnantajan edustajana rehtori. Rehtorin johtamis- ja esimiestoiminta määrittelee opettajan työn ja työyhteisön toiminnan suunnan ja on samalla on tärkeä tekijä työhyvinvoinnille.

Työntekijällä on myös laissa omat vastuut ja velvollisuudet. Työyhteisön hyvinvointi on myös jokaisen työyhteisön jäsenen vastuulla. Työntekijöiden työyhteisötaidot ja asenne työyhteisöä ja työtään kohtaan ovat työpaikan ilmapiirille tärkeitä.

Työntekijän ja esimiehen tulisi suhtautua rakentavasti toinen toisiinsa, työn tekemiseen ja toimia koko työyhteisön edun mukaisesti. Käskyttäminen, hierarkkinen, autoritaarinen "management by perkele" johtamistyyli eivät ole tätä päivää. Yhteistyön tulisi perustua, molemmin puolin,

avoimuuteen, keskusteluun, luottamukseen ja myös asiantuntemukseen.

Työsuojelun tavoitteita; turvallisuutta, terveellisyyttä ja työhyvinvointia luodaan ja toteutetaan osittain organisaation rakenteiden ja strategioiden kautta opetusviraston toimesta. Näiden linjausten, ohjeistuksen ja suunnitelmien tulisi olla rehtoria ja opettajaa tukevia, työyhteisön toimivuutta, johtamista, työnhallintaa, työoloja ja – turvallisuutta sekä työntekijäin voimavaroja kehittävää ja kannustavaa.

Työsuojelulla hyvinvointia

Kun kaikki ei suju kuten FST:n makasiiniohjelmissa on syytä miettiä ulkopuolisen tuen hankkimista. Työsuojelu on lain suoma turva työntekijälle työnteon suorittamisen esteinä tai haittana olevien tekijöiden ja olosuhteiden muodostamisessa sellaiseksi että työn teko mahdollistuu.

Työsuojeluvaltuutettu on työntekijän edustajana valvomassa arjen tilanteissa ja rakenteissa että työntekijän etu tapahtuu lakien ja säädösten sekä ohjeistusten tarkoittamalla tavalla ja että työn teko on mahdollista turvallisessa ja terveellisessä ympäristössä työntekijän kuormittumatta liikaa fyysisesti tai henkisesti. Työsuojeluvaltuutetun tehtävä ei ole toimia asianajajana vaan asiantuntijana. Jos työntekijä joutuu työssään ongelmiin, on työsuojelu työntekijän tukena ja selvittää muiden toimijoiden kanssa että perusteet ja menettelytavat ovat oikeelliset ja työntekijää kohdellaan tasavertaisesti lakien ja määräysten mukaisesti.

Kenenkään ei pitäisi kärsiä epäasiallisesta kohtelusta, huonosta sisäilmasta, odottamattomista uhka- ja vaaratilanteista. Tilanteita ja olosuhteita kuitenkin valitettavasti syntyy. Keskustelemalla ja asioita avoimesti esiin tuomalla ongelmiin on mahdollista vaikuttaa.

Työpaikan konflikti- tai ristiriitatilanteita ei pitäisi alun perin lähteä voittamaan vaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa saamaan aikaiseksi yhteisymmärrys osapuolten välille, niin että on mahdollista lähteä osapuolia tyydyttävällä tavalla jatkamaan eteenpäin. Näin on mahdollista myös estää tilanteiden kärjistyminen. Peiliin kannattaa myös välillä katsoa ja tosiasiat on hyvä tunnustaa. "Kaikki konfliktit ovat ratkaistavissa, rauha on tahdon asia" sanoi Ahtisaarikin. Sisäilmaongelmissa sekä uhka- ja vaaratilanteessa on selkeät menettelytavat joilla tilanteessa edetään.

Hyvinvoivassa työyhteisössä on tilaa ja mahdollisuuksia tiedon ja kokemuksen hyödyntämiselle, yhdessä tekemiselle ja uuden oppimiselle. Hyvinvointi tuo tulosta pienempinä sairauspoissaoloina ja työyhteisön toimivuutena ja tuloksina.

Näillä mietteillä uudessa tehtävässä eteenpäin. Siperia opettanee noviisia ja kuluvan lukuvuoden jälkeen on toivottavasti opittu taas jotain uutta.

Hyvää uutta lukuvuotta kaikille!

Timo Saarinen,
työsuojeluvaltuutettu

Tyhjästä on paha nyhjästä

Miten tiukka taloustilanne vaikuttaa työhyvinvointiin?

Suomi elää talouden taantumassa. Vasta keväällähän me kokoonnuimme osoittamaan mieltä koulutussäästöjä vastaan. Nyt syksyllä on käynyt selväksi, ettei säästöiltä ja leikkauksilta vältytä koulutuksen alallakaan. Moni opettaja aloitti uuden lukuvuoden huolestuneena; miten koulutuksen käy ja miten minun käy?

Koulutusvarojen vähäisyys näkyy ensimmäiseksi oppituntien määrän vähenemisenä. Ryhmäkokoa voidaan joutua kasvattamaan tai opettajat voivat joutua tyytyä minimituntimääriin. Lukiossa on alettu puhua puolikkaista kursseista ja neljänneskursseistakin. Työtätekevistä käsipareista on pulaa muutenkin. On vähemmän koulunkäyntiavustajia ja pian varmaan resurssiopettajiakin. Energia, joka tarvittaisiin työn suunnittelemiseen ja tekemiseen, kuluu nyt huolehtimiseen.

Työsuojelun näkökulmasta oppituntimäärien väheneminen aiheuttaa paineita työntekijöiden tasapuoliselle kohtelulle. Miten niukkuutta jaetaan tasan? Työntekijän, meidän kaikkien pitäisi tulla kuulluksi, huomioiduksi ja vakavasti otetuiksi. Se on työhyvinvoinnin kannalta tärkeää. Esimies luonnollisesti tekee päätökset oman hyvän harkintansa perusteella. Tutkimusten mukaan nämä kaksi asiaa, kuulluksi tuleminen ja tasapuolinen kohtelu ovat asioita, joita työntekijät odottavat eniten esimieheltä.

Viime aikoina on puhuttu tiedolla johtamisesta. Opetusalalle se sopii hyvin, koska opettajat ovat korkeakoulutettuja. Tiedolla johtaminen tarkoittaa sitä, että kerrotaan laajasti käsillä olevaan asiaan vaikuttavat faktat ja parhaassa tapauksessa esitetään vaihtoehtoisia toimintamalleja. Työntekijät pääsevät sanomaan mielipiteensä siitä, miten tilanteessa pitäisi toimia. Esimies tekee asiaa koskevat päätökset.

Uusilla opettajilla on tietoa uusista oppimisen menetelmistä ja me muutkin kehitämme opetusta uuteen suuntaan. Uudistetaan oppimisympäristöjä, opetetaan ilmiöitä, suunnitellaan digitaalisia oppimiskokonaisuuksia. Muodostuu ristiriita: opetusta pitäisi uudistaa, mutta onko siihen riittävästi resursseja? Onko kouluilla varaa uusiin materiaaleihin, välineisiin, ohjelmiin, it-tukeen ja täydennyskoulutukseen? Epäilys varojen vähäisyydestä hillitsee intoa heittäytyä uudistuksiin.

Entä työsuojelun asiat? Jos työyhteisössä on ristiriitaa, voidaanko enää kutsua konsulttia auttamaan asioiden ratkaisemisessa? Tai pääseekö enää työnohjaukseen? Onko työhyvinvoinnin kehittämiseen tai työporukan yhteiseen kivaan enää varaa?

Tyhjästä on paha nyhjästä, sanotaan. Se on masentunut ja luovuttanut sanonta. Olosuhteille ei aina voi mitään, mutta asenteen voi kyllä valita. Onko meillä siis vain tyhjä, josta on paha nyhjästä? Vai onko meillä ideoita ja luovuutta, yhteistyötä ja monenlaista osaamista? Voiko asioiden tekemistä miettiä uudella tavalla? Miten vaikkapa työhyvinvointia voi kehittää omin neuvoin? Miten opetusta voi uudistaa olemassa olevilla välineillä? Minkälaisia ilmaisia tai edullisia tapoja voi keksiä oppimisympäristöjen uudistamiseen? Opettajat ovat erittäin luovia ratkaisemaan tällaisia ongelmia. Asenne ratkaisee.

Työ on iso osa elämää ja jos tavoitteena on saada siitä iloa, on parasta miettiä miten omaa työtä voi kehittää olosuhteista huolimatta. Oman työn kehittäminen tuo työntekijälle tunteen siitä, että voi suunnitella omaa työtään, vaikuttaa sen sisältöön ja kokea eteenpäinmenoa. Varmaan kaikissa opettajainhuoneissa nauretaan joka päivä, kehitetään työtä ja koetaan onnistumisia ja työniloa. Huonojen uutisten vastapainoksi: antaa sen näkyä ja kuulua!

Työniloa,

Hanna Näremaa-Perälä
Työsuojeluvaltuutettu

Työsuojelullisia ohjeita taloudellisen niukkuuden aikoihin:

- **työntekijät odottavat tasapuolista kohtelua ja kuuntelevaa esimiestä**
- **tiedoilla johtaminen: perustelut avoimiksi ja keskustelua ratkaisuvaihtoehdoista**
- **asenne työhön: voisiko asioita tehdä uudella tavalla?**
- **työn kehittäminen tuo työhyvinvointia**

Sinun täytyy astua johtoon

Kun Saarisen Timo esittelee itsensä tässä Rihvelissä lukijoille, pyysi tiedotussihteeri Salla minua kirjoittamaan testamenttini. Onko minulla riittävän painokasta sanottavaa, jouduin miettimään. Neljännesvuosisata opettajan työtä ja toistakymmentä vuotta päätoimista työsuojeluvaltuutettuna työskentelyä, kaipa sillä kokemuksella jotain voisi sanoa. Ainakin sen, että kun jotkut huutavat maassamme olevan liian iso julkinen sektori, kenellekään ei ole koskaan tullut edes mielen viereen, että opettajan työ ei olisi merkityksellistä ja tärkeää.

Opi perusasiat

Suomalaisessa työelämässä on kolme yhteistoimintajärjestelmää: luottamusmiesjärjestelmä, yhteistoimintalait ja työsuojelun yhteistoiminta. Ne ovat takaamassa työntekijän oikeutta saada tarvittaessa äänensä kuuluviin, turvaamassa työntekoa ja tiedon saantia sekä sujuvaa työntekoa, mikä tietenkin on kaikkien osapuolten etu. Varmaankin tutumpi työelämään vaikuttaja on oma viiden tuhannen jäsenen yhdistyksemme.

HOAY on helsinkiläisten perus- ja lukiokoulutuksen opettajien yhdistys, joka on monin tavoin valvomassa etujamme. Yhdistyksemme ottaa kantaa opettajia koskeviin asioihin ja tapaa työnantajien edustajia säännöllisesti. Se on myös yhteydessä opetuslautakunnan edustajiin ja muihinkin poliitikkoihin ja tuo siten päätöksentekijöille opettajien ja opetuksen näkökulman. Yhdistyksemme hallitukseen on aikojen mittaan tullut ahkeria ja kyvykkäitä henkilöitä, joiden paneutuminen yhteisten asioiden hoitoon on johtanut siihen, että tälläkin hetkellä kahdeksan entistä hallituksen jäsentä on asiantuntija- ja johtotehtävissä emojärjestö OAJ: ssä.

Se ei riitä mutta opi ne

Talkoot ja muu oman ajan käyttö yhteisten asioiden hoitamiseksi on valitettavasti vähentynyt. Joku koiranleuka on sanonut, että se johtuu siitä, että asiat ovat riittävän hyvin. Yhdistyksemme ja sen toiminnan kivijalka on kouluissa toimivat yhteysopettajat. Heidän panoksensa viestin viejänä ja tuojana on tärkeä ja mielestäni yhä korostuu näinä aikoina. Hankkimalla ajankohtaista tietoa ja pyytämällä esimieheltä kokouksen yhteydessä puheenvuoroa yhteysopettajan merkitys kasvaa. Nämä kullanarvoiset henkilöt ovat myös sitä joukkoa, josta yhdistyksemme hallitus ja luottamusmiesjärjestelmä on saanut uusia kyvykkäitä tekijöitä.

Älä anna sen harmittaa vaan ala jo

Helsinki työnantajana on tehnyt päätöksen palkata uudet opettajat tänä vuonna vasta koulutyön alusta. Se ei ole sopimusrikkomus, jonka yhdistys tai luottamusmiehet voisivat riitauttaa. Se ei myöskään ole laillisen työtaistelun edellytys. NYT jos koskaan olisi opettajien aktivoiduttava. Osallistuttava yhdistyksen toimintaan, tuettava niitä toimijoita, jotka asioitamme ajavat. Sen joka manaa, ettei yhdistys tai emojärjestö ole saanut sitä tai tätä aikaiseksi, on hyvä muistaa, että työmarkkinoilla neuvotteluissa on vähintään kaksi osapuolta, joilla yleensä on eri tavoitteet. Vain vahvana vaikuttajana, sinun avullasi opettaja -kollega, yhdistyksemme ja järjestömme pystyy ajamaan asioitamme.

Terveiset täysin palvelleelta

Kaarlo Kontro

Vieläkö on Virtaa

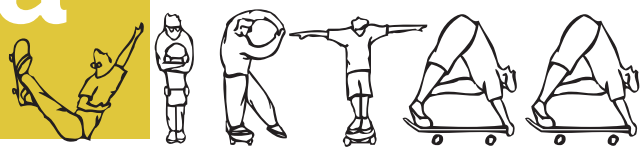

Opehuoneen ovi pelmahtaa auki ja parvi vihkopinoja ja opetusmateriaalia kantavia maikkoja suuntaa yhtä jalkaa käytävään, joka on ristitty uraputkeksi. Toivorikas tulevaisuus odottelee jonkinlaisena ryppäänä, että maisteri Virta kutsuu luokan sisään. Kestää ennen kuin kaikki 30 ovat paikallaan (ja sitten vielä ne puhelimet pois). Tuntisuunnitelman motivointiosuudesta on jo hyvä tovi käytetty, kun päästään asiaan. Tukeutuen 35 opintoviikon eläintieteen opintoihin ja edellisen lauantai-illan Elävän luonnon jaksoon aloittaa maisteri Virta silmät hehkuen ja kuvia näyttäen, kertoa lepakoiden aisteista ja elämästä.

Oveen koputetaan. Oven takaa löytyy Ville, joka mumisten hivuttautuu paikalleen. Virta kokoaa itsensä uuteen hyökkäykseen motivointiosuuden keskeydyttyä ja monipuoliset työtavat muistaen pyytää lopuksi oppilaita pareittain täyttämään monisteisiin vertailua lepakoiden ja muutamien muiden selkärankaisten kesken. Työskentely sujuu mallikkaasti paitsi, että ryhmä Ymer ja Pasi ovat pahasti hakoteillä.

Kielellisiä ongelmia. Virta selventää sanoja kaiku ja aisti ja kertaa vielä sanat selkärankainen ja nisäkäs ja käy merkkaamassa päiväkirjan laitaan S2 varten: Ymerille luonnontiedon käsitteitä. Olisi vielä ehdittävä koota vertailu (muistaen luokan hiljaiset) ja katsottava yhdessä, mitä oppikirjassa kerrotaan ja selostettava kotitehtäväksi tuleva. Leena näyttää tarvitsevan apua mutta aikaa on vähän. Jokin tömpsähtää ikkunaan. Jalkapallo. Välituntivalvonta alkaa kahden minuutin kuluttua ja ulkona on silloin neljäsataa 7 – 16 -vuotiasta. JALKAPALLO

Virta ja kollega patseeraavat neonväriliivit yllään kuin sheriffit Rio Bravossa. Pihalle pursuaa yhä uusia kohortteja kouluikäisiä, joille varttitunti tarjoaa kaikkea jalkapallon, nahistelun, seisoskelun, surffailun ja salatupakalle menon välistä. Nopea työnjako: Virta hoitaa pihamaan järjestyksenpidon ja Kollega rajavalvonnan, jotta läheisen kerrostalon pihalle tupakalle livistävien rajaloikkaus tulisi torjutuksi. Rehtori on saanut talon asukkailta kipakkaa palautetta ja yrittänyt pehmeämmin

sanankääntein viestiä asiaa opettajakunnalle. Kielletään ja perustellaan… Kesäloman vapaus on oppivelvollisille liian tuoreessa muistissa ja Perusopetuslakia on viranomaisäänellä käytävä läpi pykälä pykälältä. Kollegan vääpelin ääni ohjeistaa koulun nurkalla mutta koulun pihan mahdollisuudet ovat nousevalle voimalle rajalliset ja kolme verekseltään tavattua 14-vuotiasta tupakkalain rikkojaa saapastelee seuraten maisteri Virtaa, joka 160 opintoviikon voimin suuntaa uraputkeen, lennossa pojat opettajansa huomaan ja vielä viideksi minuutiksi ulos.

KOLLEGA

Kollega on kumartunut ekaluokkalaisen puoleen, joka huutaa, itkee ja rimpuilee. Kasvatuspsykologian opintojen lempeän määrätietoisella otteella saattaa Kollega pojan sisään ja Virta hoitaa toista osapuolta, joka näyttää saaneen osansa sattuneesta. Välitunnin lopuksi annetaan naperolle henkistä hoitoa. Pyyhitään kyyneleet, vielä lyhyt selitys äskeisten oppilaiden opettajalle, jotta hän ottaa yhteyttä lasten kotiin. Ai soittopyyntö ilmoitustaululla, siirtyy ensi välkälle, äkkiä seuraavalle tunnille, kalvot mapista, ei ehdi valita, etsi luokassa, hörppää vielä lasin vettä.

Kaarti on kasvanut yhdellä, joka työntää poissaololappua Virralle. Allekirjoitus ei menisi läpi Suomen Pankissa. Hmm, eettinen punninta. Virta muistaa pojan isän, jonka katse ja puhe ovat kuin showpainijalla. Harkintaan. Viisi minuuttia myöhässä ja aloitetaan ottamalla tunnin tavarat esiin ja laitapa Leo se puhelin laukkuusi. Jakaa vielä pari varakynää ja uuden vihon. Sitten tarkistetaan kotitehtävät. Ovat siis kolmella tekemättä ja siis Jennalla väärä vihko mukana. Tim istuu kädet puuhkassa, suu tiukasti mutrussa ja tavarat yhä laukussa. Tiukka periaatteen mies, 11 vuotta ja asperger-oireyhtymä. Ei tehdä tästä nyt periaatteen asiaa, tuumii Virta muistellen viime viikkoista psykologin ja vanhempien tapaamista.

Siirrytään uuteen asiaan sytyttämällä asiakaskunnan mielenkiinto kuvalla Asterixista legioonalaisleirissä. Seuraa vilkas interaktiivinen jakso, josta Virta on tuntisuunnittelussaan kaavaillut siirtyvänsä historiallisesti vankemmille alueille kartalla roomalaisten valloituksista Euroopassa. Kalvo puuttuu luokkaan raahatusta mapista. Tietysti rinnakkaisluokassa. Äkkiä taululle piirtyy tussi vinkuen kartta Euroopasta. (Mrrr)

VÄLITUNNILLA

Välitunnilla soittolappu odottaa mutta OPS -ryhmän pikakokous menee edelle. Sovitaan, että jatketaan iltapäivällä klo 15. Seuraava tunti hurahtaa mukavasti. Kerrataan sanaluokkia pelaten peliä, jonka joku kollegoista on keksinyt ja monistanut yhteiseen käyttöön. Kolme oppilasta palaa lukiopetuksesta ja sitten syömään. Virta seuraa ja opastaa täysipainoisen kouluaterian kasaamista lautasille ja kertaa

oikeita ruokailutapoja. Heikki ilmoittaa karppaavansa, eikä syö salaattia kotonakaan ja mätttää siksi pelkkä lihapullia lautaselleen. Onneksi ruokailun jälkeen on välkkä – voi hoitaa sen soittopyynnön, joka on varustettu kiireinen – otsakkeella. Kaksosten äiti on taas monisanainen ja Virta kiirehtii luokkaansa hiukan myöhässä. Ulko-oven edessä on tappelu, 7 b:n Tuppurainen vetää Tappuraista lättyyn. Oikeustapaus, johon tulee puuttua.

Klo 14.27 poissaololappujupakka on selvitetty ja Virta on siirtynyt vihkopinon kimppuun. Puhelin soi ja varatuomari Tuppurainen peräänkuuluttaa poikansa oikeusturvaa koulussa sattuneessa asiassa, jossa Virta on tiettävästi väärin perustein ryhtynyt POL 36 § mukaisiin rangaistus-toimenpiteisiin. Asia saa uuden käänteen, kun Virta tiedustelee, haluaisiko hra Tuppurainen mahdollisesti tulla katsomaan valvontanauhaa tilanteesta. Tuppurainen on sanojensa mukaa liian kiireinen, mutta lupaa palata asiaan tarvittaessa.

Klo 15 OPS -ryhmä kokoontuu historianopettajan luokassa alustavasti suunnittelemaan uutta opetussuunnitelmaa. Se tulisi olemaan jo viides versio Virran opettajauran aikana. Pinnistäen itsensä äärimmilleen hän jättää sanomatta, että OPS:n perusteet ovat liki samat kuin 1970 -luvun peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietinnössä, vain uusia sanoja on keksitty vanhojen tilalle. Kolmen vartin kokous sopii työnjaosta ja sovitaan palattavaksi kahden viikon kuluttua asiaan, jolloin työryhmän jäsenet esittävät ajatuksensa. Virta näkee opehuoneessa Sallan, kuvataideopettajan ja muistaa luvanneensa huomispäivän hyppytunnilla avuksi keramiikan käsittelyyn. Virta kertoo keskittyvänsä olemaan Timin kanssa, koska savi lentää, jos huonosti käy, vauhdikkaasti. Perjantaina olisi matematiikan koe murtoluvuista mutta torstain aamutunnilla olisi kertausta ja päivän lopuksi vielä mahdollisuus tukiopetukseen. Ainakin viidellä oppilaalla olisi tärkeää olla paikalla. Virta kokoaa keskeistä materiaalia aamua varten valmiiksi. Seuraavalla viikolla olisi vanhempainilta ja Virta vilkaisee nopeasti päiväkirjan muistiinpanoja. Vielä olisi mietittävä vanhemmille annettavaa palautetta. Ehkä maanantaina ehtisi, nyt ei jaksaisi. Aikaisemmin aloitetusta vihkopinon tarkastusurakasta olisi vielä kolmannes jäljellä. Hän päättää ottaa ne mukaansa iltapalaksi kotiin. Päivä alkaa olla lopussa, samoin virta.

Jooseppi tuntee myötätuntoa

Koulutus on panostus!

– HOAY:n ja Helvary ry:n yhteinen mielenilmaus 25.5.2015

Mielenilmaus koulutuksen puolesta järjestettiin Paasikivenaukiolla. Toukokuun iltapäivä oli aurinkoinen, mutta kylmä viima totisesti konkretisoi tuulet, jotka ovat puhaltaneet koulumaailmassa viime aikoina.

HOAY ja Helsingin vanhempainyhdistykset ry:n mielenilmauksessa oli toista sataa huolestunutta opettajaa, vanhempaa ja päättäjää sekä joukko oppilaita. Mielenilmauksen viesti päättäjille ja suurelle yleisölle oli, että koulutuksen resursseista ei voi enää leikata! Mielenilmaisuun osallistuneet jakoivat yhteisen huolen siitä, ettei edellisen laman seurauksista ole otettu opiksi. Sen jäljet ovat vieläkin nähtävissä aikansa ikäluokkien työllistymisessä.

Yhdessä laadittu mediatiedote houkutti suurista mediataloista paikalle yleisradion kuvausryhmän. Saimme nähdä HOAY:n puheenjohtajan **Timo Saavalaisen** Yleisradion alueuutisten tv –lähetyksessä samaisena iltana.

Puheista tekoihin

Mielenilmaus nosti esille vanhempien huolen oppilaasta opetuksen leikkauksien keskellä sekä opettajien näkökulman opetustyön tärkeydestä. Timo Saavalainen totesi, että "*Koulutukseen panostaminen on pitkän tähtäimen hanke. Se ei tuota välittömiä tuloksia, mutta se tuottaa niitä varmasti. Vastaavasti koulutuksen laiminlyönti tuottaa lyhyen aikavälin säästöjä, joiden lasku lankeaa myöhemmin moninkertaisena.*" Vanhempien näkökulman tilaisuuteen toi Helvary ry:n puheenjohtaja **Tuija Tikkanen**. Lukioiden kurjistuneesta tilanteesta kertoi luottamusmies **Marjo Mela**.

Huomiota kiinnitettiin siihen, että ryhmäkokojen kasvaessa kaikkien oppimistulokset heikkenevät. Lisäksi heikommista ei pidetä enää riittävästi huolta. Sen seurauksena jatko-opintokelpoisten nuorten määrä vähenee ja heidän työllistymisensä edellytykset kapenevat. Lukion osalta resursseja on leikattu jo noin 10% viimeisen kahden vuoden aikana, mikä on johtanut kurssitarjonnan supistamiseen, ryhmäkokojen kasvuun ja lähiopetuksesta karsimiseen.

Kuinka monta kertaa aapinen voidaan kierrättää?

Helsingin kuntapäättäjät nousivat lavalle vastaamaan HOAY:n edunvalvontavaliokunnan puheenjohtajan **Tuomo Laakson** kysymyksiin opetuksen

resursseista. Päättäjien huomiota kiinnitettiin vastuun välttelyyn, kun tulosbudjetti on sysätty koulujen ratkaistavaksi. Lavalla vastuuta ei voinut vältellä vaan kantaa piti ottaa ryhmäkokoihin, aapisten kierrätyskestävyyteen sekä uusien oppimisympäristöjen resurssien turvaamiseen. Lukioiden osalta keskustelua käytiin lähiopetuksen riittävän määrän turvaamisesta.

HOAY:n kysymyksiin paasikivenaukiolla vastasivat: **Mika Ebeling** (kd), **Veronika Honkasalo** (vas), **Sirkku Ingervo** (Helsingin punavihreät), **Ville Jalovaara** (sdp), **Heikki Ketoharju** (skp), **Marja Nyman** (ps), **Bengt Måntson** (rkp) sekä **Pia Pakarinen** (kok).

Painavan ja tärkeän asian lomassa saimme myös kuulla kahden kappaleen verran HOAY:n kuoroa **Anu Makkosen** johtamana. Tilaisuuden juontajana toimi kepeän humoristisella otteellaan standup koomikko **Mikko Vaismaa**.

Kiitos kaikille tilaisuuteen osallistuneille. Hienoa, että kannatte huolta helsinkiläisten koulujen tulevaisuudesta! Näkyvyys ja vaikuttaminen on tarpeen. Me opettajat teemme tärkeää työtä!

Tuomo Laakso ja Salla Iivanainen

MAAILMAN OPETTAJIEN PÄIVÄ 5.10.2015

Maailman opettajien päivän tarkoituksena on muistuttaa opetus- ja kasvatustyön tärkeydestä muuttuvassa maailmassa. Päivää on vietetty maailmanlaajuisesti Unescon ja Education Internationalin (EI) aloitteesta vuodesta 1994 lähtien. Suomessa opettajajärjestöt ja opeopiskelijat ovat perinteisesti järjestäneet paikallisia MOP-tapahtumia.

KYMMENEN TEESIÄ taito- ja taideaineiden puolesta

Aivotutkimuksen alueella Suomella on kokoonsa nähden poikkeuksellisen paljon kansainvälistä merkitystä: Suomalaiset tutkijat ovat maailmalla kuuluisia esimerkiksi tutkimusmenetelmä magnetoenkefalografian (MEG) kehitystyöstä ja automaattisen kuulomuistin tutkimuksista. Aivotutkimuksen tulokset alkavat olla merkityksellisiä myös oppimisen ja koulun näkökulmasta, sillä tutkimusmenetelmät antavat nykyään mahdollisuuden tehdä paitsi teoreettisia myös hyvin käytännöllisiä, tavallisen elämän tilanteisiin liittyvää tutkimusta. Tässä tekstissä käyn läpi aivotutkimuksen tuloksia, jotka liittyvät taito- ja taideaineisiin ja oppimiseen ja luettelen omat teesini näiden tietojen soveltamiseksi koulussa.

Liikunta on kaikkein eniten tutkittu taitoaine aivojen oppimis- ja muistitutkimuksen näkökulmasta. Jo kymmeniä vuosia sitten tehdyt tutkimukset osoittavat koe-eläinten oppivan paremmin ja niiden muistin säilyvän paremmin, mikäli ne saavat liikkua oppimisen aikana tai saman päivän aikana. Liikunnallinen elämäntapa näyttää suojelevan aivoja tehokkaasti: monet ikääntymiseen liittyvät muutokset ovat hitaampia liikuntaa harrastavilla. Uudessa tutkimuksessa korostuu myös ns. liikahtelu eli käytännössä istumisasennon välttäminen tai pitkien istumisrupeamien katkaiseminen oppimistilanteessa. Tutkimukset osoittavat, että opimme paremmin seisoma-asennossa kuin istuen, ja seisten tai kävellen opittu materiaali säilyy muistissa paremmin kuin istuen opittu. Erityisen tärkeää oppimisen aikana tapahtuva liikahtelu ja seisoma-asennon käyttö näyttäisi tutkimusten valossa olevan niille oppilaille, joilla on tarkkaavuuden säätelyn ongelmia.

Aivotutkimuksien avulla on havaittu, että jo muutaman minuutin kestoinen, hyvin intensiivinen liikunta (tutkimuksissa yleensä joko koripallo, jonglööraus tai musiikin tahtiin tehty nopea tanssillinen liikunta 2-10 minuutin ajan) avaa oppimiselle optimaalisen aikaikkunan, joka tutkimuksista riippuen kestää 20 minuutista 60 minuuttiin. Tämän optimaalisen ajanjakson aikana aivot ovat kemiallisesti valmistautuneet oppimiseen valmistelemalla oppimisalueiden hermosoluja vastaanottamaan uutta, relevanttia tietoa ja säilyttämään sitä. Samoin tutkimuksissa on havaittu, että oppimisen jälkeen tapahtuva 45 minuuttia tai pidempään kestävä liikkuminen tai pelkkä liikahtelu (esimerkiksi ulkoilu, koiran kanssa kävely tai kotityöt) vaikuttaa posi-

tiivisesti päivän aikana opitun materiaalin säilymiseen muistissa, kun muistia testataan seuraavana päivänä tai kolmen viikon kuluttua.

Yhteenvetona liikuntaan liittyvästä aivotutkimuksesta kouluun voisi soveltaa seuraavia teesejä:

1. **Liikunnallinen elämäntapa edistää oppimista. Oppilaiden liikkumista kannattaa tukea.**
2. **Juuri ennen oppimista tapahtuva nopea, intensiivinen liikunta edistää oppimista. Pelit ja muu intensiivinen liikkuminen välitunnilla valmistelee aivot oppimaan.**
3. **Koulumatka kannattaa kävellä, varsinkin koulusta kotiinpäin, sillä se edistää opitun materiaalin muistissa säilymistä, vaikka kävelisi hitaamminkin.**
4. **Oppimisen aikana kannattaisi välttää istumista. Luokan takaosassa ja sivuilla voisi olla seisomapöytiä.**

Musiikki on taideaine, johon liittyvä aivotutkimus on tällä hetkellä erittäin aktiivista. Musiikin harrastaminen näyttää muokkaavan aivoja erittäin voimakkaasti ja positiivisella tavalla. Soittimen soittamista harrastavien lasten aivoissa tapahtuu nopeutunutta rakenteellista ja toiminnallista kehitystä kuulojärjestelmän, tuntojärjestelmän, motorisen järjestelmän, aivokurkiaisen, pikkuaivojen ja otsalohkon alueella. Nämä aivomuutokset johtuvat musiikkiharrastuksesta, mutta niiden vaikutus ulottuu harrastuksen ulkopuolelle.

Musiikkia harrastavien lasten keskittymiskyky on parempi ja he saavat parempia pisteitä monissa testeissä, esimerkiksi äänteiden havaitsemista, puheen havaitsemista, hienomotoriikkaa, kuulomuistia, tarkkaavaisuuden säätelyä, lukemista, vieraan kielen äänteiden havaitsemista ja tuottamista testaavissa kokeissa. Soittimen soittoharjoittelu vaatii paljon tarkkaavaisuutta, mutta se myös kehittää sitä. Soittamista harjoiteltaessa kuulo- ja motorinen järjestelmä kehittyvät tavallista nopeammin, ja näitä resursseja oppilas voi käyttää myös muissa kuuloa ja liikkumista vaativissa tehtävissä.

Musiikin kuuntelemisella on nopea vaikutus mahdollisuuteen oppia. Juuri ennen oppimista noin 15 minuutin ajan kuunneltu nopeatempoinen ja kuulijan mielestä miellyttävä ja piristävä musiikki avaa oppimiselle optimaalisen aikaikkunan, joka näyttää tutkimuksesta riippuen kestävän noin puolisen tuntia. Tämä oppimisikkuna muistuttaa jonkin verran liikunnan avulla syntyvää oppimisikkunaa. Noin puolella oppilaista myös oppimisen ja tehtävien tekemisen aikana kuunnellusta musiikista on apua oppimiseen, kun taas noin puolella oppilaista musiikin kuuntelu samaan aikaan huonontaa oppimista. Ei-kielellisissä tehtävissä ja instrumentaalimusiikkia kuunnellessa hyötyjien määrä kasvaa. Tarkkaavaisuuden ongelmista kärsivillä oppilailla tehtävien aikana tapahtuva musiikin samanaikainen kuuntelu näyttää olevan hyödyllisempää kuin muilla oppilailla.

Yhteenvetona musiikkiin liittyvästä aivotutkimuksesta kouluun voisi soveltaa seuraavia teesejä:

5. **Koulun kannattaa tukea alueellaan musiikinopetusta esimerkiksi tarjoamalla tiloja, koska se edistää oppimista.**
6. **Koulun tulisi tarjota soitonopetusta niille oppilaille, jotka eivät löydä sitä esimerkiksi musiikkiopistosta. Erityisen soveltuvaa on bändisoitinten opetus ja harjoittelutilojen tarjoaminen.**
7. **Oppilaiden kannattaa harjoitella musiikin käyttöä itsensä piristämiseen ennen oppituntia tai ennen läksyjen tekoa.**
8. **Opiskelun aikana musiikin kuunteleminen voi olla hyödyllistä erityisesti ei-kielellisissä tehtävissä ja tarkkaavuuden ongelmista kärsivillä oppilailla.**

Muihin taito- ja taideaineisiin suoranaisesti liittyvää aivotutkimusta on julkaistu vähemmän. Eräänä tärkeänä tehtävänä taito- ja taideaineilla yhteisesti on olla mukana muodostamassa koulurakennuksesta ja koulusta kokonaisuutena positiivista kuvaa. Aivojen muisti on hyvin paikkasidonnainen ja oppimisen paikoilla on suuri merkitys oppimisen onnistumiselle. Positiivinen ja onnistumisia sisältävä kuva koulurakennuksesta ja koulusta ylipäänsä vaikuttaa siihen, miten kyseisessä rakennuksessa

ja tiloissa voidaan oppia. Oppilaan kuva itsestään oppijana on paikka- ja tilannesidonnainen. Oppilas voi ajatella, että hän on huono oppimaan koulussa, mutta kotona mielipuuhissaan vaikkapa harrastuksen parissa hän kokeekin olevansa hyvä oppija. Nämä kokemukset vaikuttavat oppimisen onnistumiseen voimakkaasti.

9. Oppilaalle tulee tarjota todellisia onnistumisen kokemuksia ja hänet tulee päästä osoittamaan taitojaan ja osaamistaan taito- ja taideaineissa. Tämä vaikuttaa muiden aineiden oppimismahdollisuuksiin.

Taito- ja taideaineiden yhteinen ominaisuus on, että ne stimuloivat aivoja voimakkaasti. Esimerkiksi käsitöissä ja kuvataiteessa aktivoidaan laajasti näkö- ja tuntojärjestelmiä. Taito- ja taideaineiden integroiminen muuhun opetukseen antaa mahdollisuuksia syventää oppimista itse tekemällä. Soisin näkeväni kouluissa enemmän taito- ja taideaineiden opettajien taitojen hyödyntämistä myös muiden aineiden opetuksessa. Aivotutkimuksen näkökulmasta tällainen tekemällä oppiminen syventää osaamista ja on erittäin arvokasta muistissa säilymisen kannalta. Musiikinopettajaa tarvitaan historian tunnilla, sillä jokaiseen historian käänteeseen liittyy sille ominainen musiikki. Käsityön opettaja voi auttaa matematiikan vaikeiden käsitteiden oppimisessa: kertotaulua hyödynnetään myös patalappua virkatessa. Biologian ja kuvataiteen tunneilla voidaan molemmilla ihmetellä, kuinka kauniita perhoset ovatkaan.

10. Integroi taito- ja taideaineiden opetusta muuhun opetukseen ja päästä oppilaat oppimaan tekemällä.

Minna Huotilainen,
TTL, aivotutkija

Työterveyslaitoksen aivotutkijan Minna Huotilaisen mukaan taito- ja taideaineet tukevat muiden aineiden oppimista. - Taito - ja taideaineiden karsiminen kouluista olisi valtava riski. Esimerkiksi matematiikkaa oppii paremmin, jos on aiemmin ollut käsityö- tai liikuntatunnilla, Huotilainen sanoo Helsingin sanomien haastattelussa jo muutama vuosi sitten (HS 27.9.2013). Indianan yliopistossa tehdyt tutkimukset vuodelta 2012 tukevat havaintoa, että käsinkirjoittaminen aktivoi aivojen oppimistoimintoja laajemmin kuin koneella kirjoittaminen (mtv 3.6.2014). Miksi olemme silti viemässä liitutaulut pois kouluista ja työntämässä lapset työskentelemään tableteilla jo varhaisesta lapsuudesta? Helsingin opettajien ammattiyhdistyksen hallitus otti kantaa taito- ja taideaineiden opettajien työllistämisen puolesta viime keväänä. Uusi opetussuunnitelma mahdollistaa taito- ja taideaineiden aineenopettajien käytön opetuksessa koko peruskoulun ajan yhteistyössä luokanopettajien kanssa.

Salla Iivanainen

Lue lisää Taito- ja taideaineiden vaikutuksesta oppimiseen:
TAIDE JA TAITO – KIINNI ELÄMÄSSÄ! (2009, OPH)

Päivän kuva

Miikka Paajanen

Inhimillisiä työ-olosuhteita etsimässä –

näkökulmia opettajan työn ja edunvalvonnan haasteisiin

"Olen aloittanut järjestötoiminnan niin kauan aikaa sitten, että nuorin ensi lukuvuodeksi palkkaamani opettaja ei ollut vielä syntynytkään."

"Minulle opettaminen ei ole koskaan ollut koulun leikkimistä vaan oikea professio."

Perspektiiviä järjestötyöhön

Laila Nieminen,
HOAY:n aktiivitoimija viimeiset 31 vuotta

Tutkinto: Luokanopettaja, Helsingin yliopiston opettajakoulutuslaitos 1979 (3 vuotta)
Humanististen tieteiden kandidaatti 1983
Erikoistumisaineet: äidinkieli, suullinen ilmaisu, biologia ja musiikki
Kouluhallinnon keskimmäinen tutkinto vuodelta 1989
Toiminut HOAY:n yhteysopettajana 1984 - 1994
HOAY:n hallituksessa 1994 - (tiedotussihteeri, khdistyssihteeri, koulutussihteeri)

Tärkeää hallitustyöskentelyssä:
Valmistaudu kokouksiin huolella ja perehdy kokousasiakirjoihin ajoissa. Toimiminen omassa pedagogisessa järjestössä edesauttaa hallitustyötä – siellä voi puida asioita omasta näkökulmasta toisin kuin hallitustyössä, johon tulee tuoda erilaisia näkökulmia mutta tehdä päätöksiä yhteistä hyvää ajatellen.

Oma foorumini on Helsingin peruskoulujen rehtoreiden yhdistys, jossa pääsen purkamaan tuntojani rehtorina. Myös HOAY:n koulunjohdollinen jaos on tärkeä keskusteluareena kentän ajankohtaisista asioista.

Miten sinusta tuli opettaja?
Huvitan välillä oppilaitani lukemalla heille kansakoulun toisella luokalla kirjoittamaani äidinkielen ainetta. Uumoilen isona opettavani käsityötä ja äidinkieltä. Käsityön opettaminen ei koskaan toteutunut mutta äidinkielestä suoritin erikoistumisopinnot luokanopettajaopintojeni aikana. Vanhemmat olivat kaiketi tyytyväisiä ammattivalintaani, olihan se hyvä ponnahduslauta elämään tavalliselle tytölle.

Ensimmäinen työsuhteesi?
Olen ollut onnekas ja saanut aina kesäajalta palkan. Ensimmäinen opetettava luokkani oli Myllypuron ala-asteen 5. luokka. Kuutisen vuotta sitten järjestivät luokkakokouksen, johon minutkin kutsuttiin. Hämmästyin kun tapasin varhaiskeski-ikäisiä ihmisiä – vastahan nuo olivat lapsia luokkahuoneessani!

Milloin sait vakituisen työpaikan eli viran?
Toimittuani muutaman vuoden viransijaisena sain lopulta vakituisen opettajan paikan Myllypurosta. Tosin, ensimmäisellä kerralla, kun hain kyseistä virkaa, en sitä saanut. Soitin silloiselle koulutoimenjohtajalle, **Jouko Kauranteelle**, ja huomautin laskuvirheestä pisteytyksessä. Hän otti asiakseen moittia minut moisesta julkeudesta. En tiennyt silloin nuorena naisena, että olisin voinut valittaa virheellisestä päätöksestä. Niinpä nielin kyyneleeni ja hain virkaa seuraavana vuonna ja sainkin sen. Se oli vielä sitä aikaa, kun opettajan tutkinnot ja ansiot pisteytettiin ja pisteitä laskettiin koululautakunnassa.

Miten sinusta tuli rehtori?
Toimin Myllypurossa 16 vuotta luokanopettajana. Hoidin myös apulaisrehtorin tehtäviä ja se tarjosi minulle aitiopaikan tarkastella rehtorin toimenkuvaa. En ollut tyytyväinen kaikkeen näkemääni. Kolme asiaa harmitti minua ylitse muiden. Koulua johdettiin "keittiön kautta". Myös sukupuolien välinen epätasa-arvo kummastutti: Naisopettajan oli turha haaveilla lisätunneista, mutta miesopettajat saivat roimasti lisätunteja liikunnan ja teknisen työn opettamisesta. Ja kaiken päälle samoja epäpäteviä opettajia pidettiin töissä vuodesta toiseen, vaikka päteviäkin oli tarjolla.

Hain Myllypuron rehtorin paikkaa, kun se avattiin eläköitymisen myötä. Noihin aikoihin opettajakunta sai äänestää omaa suosikkiaan rehtorin tehtävään ja opettajakunnan mielipiteellä oli painoarvoa. Vastavalittu koulutoimenjohtaja **Lauri Turja** uudisti käytäntöä roimalla kädellä. Opettajakunnan esitys ohitettiin ja virkaan valittiin Turjan esityksestä **Marianne Ropponen**. Hän oli kuitenkin nainen paikallaan ja kehotti minuakin hakemaan Maatullin ala-asteen koulussa olevaa rehtorin viransijaisuutta. Tulin valituksi siihen tehtävään 1995.

Miten sinusta tuli HOAY:n aktiivitoimija?
Minulle opettaminen ei ole koskaan ollut koulun leikkimistä vaan oikea professio. Oli vaikea käsittää, että meitä pidettiin töissä niin alipalkattuina. Olin aluksi mukana luokanopettajien yhdistyksen toiminnassa kehittääkseni ammattitaitoani. 1984 opettajien lakon aikana kiikutin banderolleja lakkotapahtumasta toiseen ylpeänä. Tuntui kivalta, että opettajat niin rohkeasti taistelivat oman palkkansa puolesta – tämähän oli ollut enemmän tuttua miesvaltaisilla aloilla. Joukkohurmos oli nostattavaa!

Lakkoavustuskin riitti kattamaan kuukauden menetetyt tulot. Avustus jäi hyvin vähän jälkeen silloisen nuoren luokanopettajan pikku palkasta.

Lakon jälkeen oman koulun yhteysopettaja halusi vaihtaa pois tehtävästä ja silloin ilmoittauduin tehtävään. Joka vuosi oli yhteysopettajapäiviä, joista saimme tietoa jaettavaksi kouluun, mutta yhteysopettajaristeilyitä oli vain joka kolmas vuosi. Yksi tärkeimmistä tehtävistäni oli jakaa työpaikalla kaikille jäsenillemme Rihveli. Kun sitten myöhemmin vuonna 1994 menin mukaan HOAY:n hallituksen toimintaan ja tein Rihvelin saksitaittoa tiedotussihteerinä, ammattiylpeys entisestään kasvoi. Niittasin nimilapun jokaisen Rihvelin kulmaan ja jaoin lehdet työpaikkani opettajien lokeroihin.

Opettaja on joukkojen liikuttaja – järjestötoiminnassa oppii liikuttamaan aikuisjoukkoja. Yhdistyssihteerinä olen saanut nauttia erityisesti näistä järjestelytehtävistä – siinä näkee työnsä jäljen nopeasti. Tehtävän kautta olen saanut tutustua mielenkiintoisiin ihmisiin ja päässyt tilaisuuksiin, joihin riviopettajana minulla ei olisi ollut mahdollisuutta.

Luettele HOAY:n hallituksen puheenjohtajat hallitusvuosiltasi ja kerro minkälainen on hyvä puheenjohtaja?

Eeva-Liisa Nilsson > Olavi Arra > Tuula Ekhdal > Juha Juvonen > Petri Lindroos > Kirsti Santaholma > Laura Nurminen > Timo Saavalainen

Yhdistyksen puheenjohtajan pitää olla kuin presidentti: puoluekirja luovutetaan tehtävä vastaanotettaessa. Puheenjohtajan täytyy olla niin kypsä, että edustaa kaikkia opettajaryhmiä. Tehtävään perehtyminen vaatii aikaa ja on hyvä, jos on nopea oppimaan. Selkeä ulosanti sekä suullisesti ja kirjallisesti on valtava etu.

Miten HOAY:N toiminta on muuttunut vuosien saatossa?

Aluksi tähdättiin siihen, että saatiin opettajille parempi palkka. Siinä pääosin onnistuttiinkin sillä lakon ansiosta maisteritason valmistuneille opettajille maksettiin parempaa palkkaa kuin aiemmin. Vanhamuotoisten luokanopettajien palkkauksen parantaminen ei kuitenkaan koskaan ole toteutunut lupausten mukaisesti. Viime aikoina edunvalvonnan kärki on ollut työhyvinvoinnissa ja - suojelussa – aina näihin päiviin asti. Kun aloitin urani, ei opettajien tarvinnut jatkuvasti kokoustaa ja kehittää työtään. Toisaalta se teki arvioinnistakin vaikeampaa, koska arvioinnin perusteet eivät aina olleet selvät niin opettajalle, esimiehelle kuin oppilaallekaan.

HOAY:n alkuaikoina hallitustyössä korostuivat erilaiset opettajien vastakkainasettelut. Nykyään HOAY:ssä puhutaan yhteisestä opettajuudesta ja siitä, että erilaisuus on vahvuus. Ilmeisesti tähän on vaikuttanut yhtenäisen peruskoulun syntyminen sekä siihen liittyen se, että halutaan säilyttää erimuotoiset ja toisiaan täydentävät tutkintomuodot opettajakoulutuksessa.

Ajatuksia ammatillisen edunvalvonnan tulevaisuudesta

Opettajan työssä on oikeus edunvalvontaan siinä missä miehisilläkin aloilla on. Järjestö on ainoa tukipilari muuttuvassa työelämässä. On tärkeää, että ihmisillä on töitä siedettävissä olosuhteissa ja että palkat maksetaan. Ettei käy niin kuin Kreikassa.

Toivottavasti vastikään aloittanut opetustoimenjohtaja **Liisa Pohjolainen** pitää kiinni hyvästä perinteestä eli säännöllisistä tapaamisista HOAY:n työvaliokunnan kanssa. Siellä asioita on voitu ottaa avoimesti esille ja tarkastella niitä eri näkökulmista.

Uudet valtakunnalliset opetussuunnitelmat velvoittavat opettajia paikallisella tasolla – ihmettelen, mistä otamme resurssit huimien tavoitteiden toteuttamiseen ja kuinka varjelemme jatkossa opettajien palkkaa ja työhyvinvointia itse työn kärsimättä.

Haastattelu

Salla Iivanainen

Nacera Ketroussi

31 vuotta
Koulutus: Musiikin maisteri 2013
Musiikkipedagogi, AMK 2015

"OAJ:llä pitää olla kasvot. Eli OAJ:n tai HOAY:n edustajan tulee jalkautua työyhteisöönsä. Matala kynnys kysymyksille on tärkeää, että voi ihan kahvipöydässäkin kysellä mieltä painavia pieniäkin asioita."

"Sivutoimisilla opettajilla ei ole mitään oikeuksia! Tuntui, että yhtä hyvin voisi myydä hampurilaisia ja edut olisivat paremmat palkkaa lukuun ottamatta ja olen sentään täysin pätevä ja korkeasti koulutettu opettaja."

Miten sinusta tuli opettaja?
Saan kiittää pianonopettajaani siitä, että päädyin opiskelemaan musiikkikasvatusta. Palo oli kova mutta pääsin sisään Sibelius-Akatemiaan vasta neljännellä yrittämällä. Siinä välissä opiskelin matematiikkaa yliopistolla ja avoimessa yliopistossa kasvatustiedettä sekä Oulun yliopistossa musiikkikasvatusta (2005).

Minkälaista on olla nuori opettaja nykytyötilanteessa Helsingissä?
Tilanne on haastava, vaikka minulla on tuplatutkinto ja olen tehnyt monenlaista työtä opetusalalla ja muusikkona. Perustin opiskeluaikana oman toiminimen, jota ei enää tosin ole olemassa. Pidin yksityistunteja, ryhmäopetusta ja keikkailin. Mainostus hoitui suusta suuhun. Opetin myös Myyrmäessä ja Suomenlinnassa alakouluikäisten bändejä. Lopetin toiminimeni, koska se ei kannattanut. Tuntipalkka oli ehkä isompi kuin nyt sivutoimisena tuntiopettajana yksityisessä musiikkikoulussa, mutta yrityksen pyörittämiseen liittyviä kuluja tai tunteja ei voinut laskea siihen, sillä hinnat olisivat nousseet taivaisiin, niin lopulta se ei lyönyt leiville. Yrittäjyys toimi kuitenkin hyvin opiskeluaikana joustavuutensa vuoksi ja opin paljon. Tiesin olevani työtön kesällä 2015 niin oli kannattavampaa olla "työtön" kuin toiminimen haltija. Toiminimeä pyörittäessä harmitti ihmiset, jotka eivät maksaneet laskujaan ja jatkuva paperityö, vaikka minulla oli kirjanpitäjä. Olen tyytyväinen nyt, että saan olla oppilaille enimmäkseen opettajan roolissa enkä myös maksujen karhuajana ja syyllisenä kalliisiin hintoihin. Olen sekä laulunopettaja että musiikinopettaja, mutta ne eivät näytä tukevan toisiaan työnhaussa. Se, että olen opettanut laulua ja bändiryhmiä viisi vuotta ei näytä merkitsevän mitään koulumaailmassa. En pääse edes työhaastatteluihin.

En usko, että tulevaisuudessakaan tulen pitämään kaikkia palikoita yhdessä korissa. Ansaintakeinoja täytyy olla useampia, sillä jos yksi homma tipahtaa alta, niin jostain tulee edes hetkellisesti toimeentulo. Paitsi jos nyt sellainen tuuri kävisi, että koulusta saisin viran niin saattaisin jättää muut hommat. Onhan se jaksamisen ja aikataulutuksen kannalta haastavaa.

Tulevaisuus näyttää jatkossakin epävarmalta, esimerkiksi nyt minulla on työsuhde, joka päättyy joulujuhlaan. Tuntuu hiukan epäreilulta olla palkallisesti epätasa-arvoinen kollegoiden kanssa – teen kuitenkin töitä koululle saman verran kuin lomaajalla palkan saava opettaja. Toisaalta pidän siitä, että työskentelen monissa paikoissa ja teen monenlaisia töitä.

Mitä HOAY:n tai OAJ:n koulutuksia olet hyödyntänyt? Miten ne ovat sinuun vaikuttaneet?

Kävin Nuori opettaja eli NOPE-koulutuksen keväällä 2015. Liityin OAJ:n jäseneksi koska tiesin olevani kesällä työtön. Se oli hyvä päätös sillä sitä kautta löysin tieni myös NOPE-koulutukseen. Suosittelen sitä lämpimästi, sillä siellä käytiin läpi myös omaa roolia työyhteisössä nuorena opettajana. Mitä velvollisuuksia ja vastuita sinulla on sekä mitä saa tehdä ja mitä ei. Lisäksi käytiin läpi erilaisia työpaikan joskus haastaviakin ihmistyyppejä ja miten heidän kanssaan voisi tulla toimeen.

Kiinnostukseni ammattiyhdistystoimintaan heräsi myös kurssin seurauksena. Voisi olla itselläkin jotain annettavaa siihen. Ehkä juuri sen vuoksi, että olen tehnyt niin monenlaisia hommia ja toiminut yksityisyrittäjänäkin. Vaikka yritystoiminta oli pientä.

Tämä vanha systeemi ei enää näytä toimivan, jossa on viranhaltijat istuvat opettajahierarkian korkeimmalla paikalla ja me muut olemme pohjasakkaa. En koe, että kollegojen kesken minua olisi kohdeltu huonosti mutta OAJ:lle jäsenyyteni ei tunnu olevan yhtä merkityksellinen kuin viranhaltijoiden. Nykyään kun kokoajan mennään enemmän ja enemmän ilmiöpohjaiseen opetukseen niin ei voi olla enää yhtä asiantuntijaa, joka järjestää kaiken opetuksen. Väistämättä täytyy tehdä yhteistyökursseja ja yhdistää ammattitaitoa kollegojen kanssa. Nykysysteemi pohjaa oman aineen asiantuntijuuteen ja niistä "kovimmat" tyypit ovat viroissa (tai ne onnelliset, jotka saivat viran ennen kovia aikoja).

Totuushan on, että minun sukupolveni ei voi enää mennä opiskelemaan vain ruotsia ja olla loppuelämänsä ruotsinopettajana. Yhdistelmät ja monipuolisuus ovat tulevaisuutta.

Ihmettelen opetusvelvollisuussysteemiä. En voi ymmärtää, että miten oma työni koulussa vaatisi vähemmän tai enemmän kuin jonkun toisen opettajan. Kysehän on lopulta opettajan valinnasta, kaikkien aineiden opettajat voivat tehdä tolkuttomasti töitä tai vain minimin. Musiikinopettajana esimerkiksi voin tehdä jokaisesta juhlasta megaspektaakkelin isoine kuoroineen ja orkestereineen tai joskus päätyä vain yhteen solistiin, valinta lopulta on oma ja palkka on sama. Haluaisin, että tätä systeemiä pohdittaisiin tarkemmin ja rakennettaisiin koko systeemi tasa-arvoisemmalta pohjalta.

Mikä sinua kiinnostaa ammattiyhdistystyöskentelyssä?

Koulumaailma voisi ottaa oppia harrastusmaailmasta, koska siellä puolella tapahtuu paljon ja kiinnostavia asioita. Harrastaminen kun yleensä perustuu siihen, mitä harrastaja haluaa oppia eikä sitä sanella ulkoa tai ylhäältä päin yhtä voimakkaasti kuin koulumaailmassa. Opetussuunnitelmia toki noudatetaan sielläkin mutta mahdollisuus tukea ensisijaisesti opiskelijan kiinnostusta ja sen ylläpitämistä on tärkeää oppimisen kannalta.

Olen tehnyt hommia sekä sivutoimisena että päätoimisena tuntiopettajana. Sivutoimisilla opettajilla ei ole mitään oikeuksia! Tuntui, että yhtä

hyvin voisi myydä hampurilaisia ja edut olisivat paremmat palkkaa lukuun ottamatta ja olen sentään täysin pätevä ja korkeasti koulutettu opettaja. En saa sairastaa, en saa lomarahoja, tuntipalkka on surkea. Nollasopimukset antavat työnantajalle mahdollisuuden luistaa inhimillisistä perusasioista. Ei ole kenenkään etu, että on sairaana töissä ja opettaa. Onneksi en sairastanut vakavasti sivutoimisena opettajana. Tilanne yksityisissä musiikkikouluissa on kuitenkin mahdoton myös yrittäjille, kun ei tukea ulkopuolelta tule juurikaan. Oppilaiden laskut ovat hurjat ja ne hädin tuskin riittävät edes sivutoimisen tuntiopettajan minimipalkkaan. Systeemi ei pelaa.

En muuten edes tiedä, voiko HOAY:n hallitukseen päästä, jos ei ole vakituista työpaikkaa. Ihmettelen, ajaako kukaan niiden ihmisten asioita, jotka tarvitsevat kaikista eniten apua.

Osallistutko oman oppiaineesi pedagogisen järjestön (KMOL) toimintaan?

Olen Koulujen musiikinopettajat ryn jäsen. Pitkästä aikaa sen toiminta alkaa aktiivoitua. Erityisesti Facebookissa keskustelemme paljon opetuksesta mutta heidän järjestämänsä toiminta on ollut tähän asti aika kaukana siitä, mitä itse tarvitsisin musiikinopettajana.

Visioi ihanteellinen edunvalvonnallinen tilanne opettajan kannalta?

Erityisen tärkeää on tarjota hyviä koulutuksia edunvalvonnasta ja opettajantyöstä. Ja koulutus, jossa itse olin, olikin ihan huippu! Niistä tiedottaminen ja niiden mainostaminen pitäisi olla kuitenkin tehokkaampaa. Hullua, että itse pitää mennä OAJ:n sivuille kaivelemaan vaikka monenlaisia markkinointikanavia löytyy nykyään. Kuulun HOAY:n Facebook-ryhmään, mutta ei voi sanoa, että niistä postauksista olisi jäänyt mieleen mitään oleellista. On ollut upeaa, että käytössäni on ollut henkilökohtainen luottamusmies, jolta pystyin kysymään neuvoa ihan kasvotustenkin.

OAJ:llä pitää olla kasvot. Eli OAJ:n tai HOAY:n edustajan tulee jalkautua työyhteisöönsä. Matala kynnys kysymyksille on tärkeää, että voi ihan kahvipöydässäkin kysellä mieltä painavia pieniäkin asioita. En tiedä kuinka moni asia jäisi selvittämättä, jos jäsen olisi pelkästään esimerkiksi järjestön kotisivujen varassa tai erikseen täytyisi lähteä soittelemaan jollekin jokaisesta pienestä yksityiskohdasta.

OAJ:n pitäisi saada palkka-asiat kuntoon. Ei voi olla niin, että yhdessä isossa järjestössä on niin paljon epätasa-arvoa palkanmaksussa. En osaa kuitenkaan tutkimatta ottaa kantaa esimerkiksi vuosityöaikaan tai kokonaistyöaikaan.

Haastattelu

Salla Iivanainen

Laila Niemisen kuva Salla Iivanainen,
Nacera Ketroussin kuva Anna Bartholomäus

Skootterivirrasta kelluvalle torille

– Tyhjien tuolien matka Vietnamiin

REITTI: Hanoi - Hoa Lu - Tam Coc - Cuc Phuong -kansallispuisto - Lao Cai (junalla) - Sapa - Hanoi (junalla) - Hue (lentäen) - Da Nang - Hoi An - Ho Chi Minh City (lentäen) - Can Tho - Phu Quoc (lentäen) - Ho Chi Minh City (lentäen) - Hanoi (lentäen).

Kevätjuhla oli tuskin loppunut, kun neljätoista urheaa helsinkiläistä opettajaa lähti mukaan HOAY:n Tyhjien tuolien järjestämälle matkalle Vietnamin kuumuuteen. Lämpötila oli lähes koko matkan ajan neljäkymmentä astetta ja kosteus oli valtava. Matka oli aasialaisen tehokas ja kunnianhimoinen: kahden viikon aikana tutustuimme Vietnamiin kattavasti aina pohjoisesta etelään, sisäosista rannikolle, vuorilta tasangoille ja jokisuistoihin, suurkaupungeista Hanoista ja Saigonista maaseutukyliin ja jopa viidakkomaisiin olosuhteisiin. Tämä kaikki maassa, joka on kaksi kertaa pidempi kuin Suomi! Matkan laajuutta kuvaa hyvin se, että siirryimme paikasta toiseen maan sisällä kaksi kertaa yöjunalla ja jopa viisi kertaa lentokoneella.

Ilmastoitu bussi oli elinehto. Se oli mainio paikka ihmetellä yhtä Vietnamin mieleenpainuvimmista nähtävyyksistä: liikennettä! Skootterien ja mopojen virta oli lakkaamaton. Skoottereita on pääkaupunki Hanoissa 3,5 miljoonaa ja maan tärkeimmässä taloudellisessa keskuksessa Saigonissa* vielä enemmän. Ne täyttivät kadut pienintäkin neliösenttiä myöten. Vietnamilaiset onnistuivat kuljettamaan skoottereissaan ja mopoissaan lähes yhtä paljon tavaraa kuin suomalaiset henkilöautossaan, joskus jopa enemmän. Niiden päällä kuljetettiin kokonaisia perheitä, eri eläimiä (esim. suuri määrä laatikoita täynnä kananpoikia) sekä valtava määrä tavaraa! Skootteritytöt olivat oma lukunsa: valtavasta kuumuudesta huolimatta he peittivät ihonsa niin, ettei paljasta kohtaa näkynyt edes kasvoissa tai sormissa. Huppu peitti hiukset ja aurinkolasit silmät. Mahdollisimman vaaleaa iho on sekä kauneusihanne että statuskysymys.

Tien ylittäminen Vietnamissa on haaste sillä skootterivirta on lakkaamaton ja liikennevaloja vain nimeksi. Koitokseen piti siis lähteä omaa pelkoa uhmaten! Oppaaltamme saimme neuvon: kävele hitaasti, jotta kuskeilla on aikaa väistää sinua jommalta kummalta puolelta sekä sulje silmät, jotta et panikoi. Ja kyllähän kuskit lopulta väistivät, vaikka tulivatkin tottumattoman turistin mielestä luvattoman lähelle.

Alunperin tarkoituksena oli tutustua Vietnamiin myös pyöräillen ja luonnossa kävellen. Kuumuus esti hieman suunnitelmia mutta emme hylänneet ruumiinliikuntaa täysin. Noin puolet ryhmästämme uskaltautui pyöräretkelle Tam Cocin (suomeksi: kolme luolaa) keskellä kuumaa päivää. Alkumatkasta kauniiden maisemien ihailu onnistuikin, mutta lopussa kaikki energia piti keskittää täysin perillepääsyyn. Kenenkään ei tarvinnut turvautua huoltojoukon peräkärryn apuun! Se näkyi kyllä polkijoista. Kirkkaan punaisine kasvoineen he näyttivät tulisen pätsin läpikäyneiltä. Tajuntaa palauteltiin juomalla paljon nestettä ja vain oleskelemalla. Moisen koitoksen jälkeen oli ihana olla itse kyyditettävinä: vietnamilaisnaisten soutama vene vei meidät kolmeen vilvoittavaan luolaan. Venettä soudettiin jaloilla ja eri suuntaan kuin Suomessa. Kaikki olisi ollut täydellistä, jollei olisi tarvinnut pitää pintaansa soutajien varsin sinnikästä myyntityötä vastaan.

Pääsimme kävelemään mm. Cuc Phuongin kansallispuistossa - viidakon laidan varjoisassa metsässä, jossa pääsimme tutustumaan apinoiden pelastuskeskukseen. Siellä suurissa häkeissään asustavat apinat odottivat asteittaista sopeuttamista takaisin luontoon. Lisäksi nousimme metsän jyrkkiä askelmia pitkin luolaan, jota ihmiset asuttivat vielä muutama sata vuotta sitten. Vuoriston upeissa maisemissa kävelimme läpi H'mongin ja Dzayn vähemmistökansojen asuttamien kylien sekä söimme lounaan paikallisen perheen luona. Perheen emäntä intoutui tarjoamaan meille usean kierroksen riisiviinaa vietnamilaisten juomahuudahdusten kera. Viina ei tosin ollut kovin vahvaa.

Yksi mieleenpainuvimmista vierailukohteista omassa omituisuudessaan oli vuonna 1969 kuolleen presidentti Ho Chin Minhin mausoleumi. Ho Chin Minh-paran viimeinen toive oli, että hänen tuhkansa haudattaisiin kolmessa osassa Etelä-Vietnamiin, Keski-Vietnamiin ja Pohjois-Vietnamiin. Toive ei toteutunut, koska maa oli vielä jakautunut hänen kuollessaan. Sen sijaan Ho Chi Minhin seuraajat balsamoivat hänen ruumiinsa ja asettivat sen mauseleumiin ihailtavaksi Leninin esimerkkiä seuraten. Vastentahtoisen Ho Chi Minhin ohi virtaa päivittäin useiden tuntien ajan kilometrin pituinen ihmisten jono. Vartijasotilaat pitävät jonossa yllä kunnioittavaa käytöstä ja ripeää tahtia. Oppaamme oli ohjeistanut meitä sopivasta vaatetuksesta mutta kovaäänisestä puheesta saimme huomautuksen. Vietnamilaiset tuntuivat aidosti arvostavan edesmennyttä johtajaansa. Tutustuimme myös kauniiseen puistomaiseen ympäristöön sekä taloihin, joissa Ho Chi Minh oli asunut eri elämänvaiheessa. Asumukset olivat varsin vaatimattomia, mutta viihtyisiä.

Matkan kulttuuritarjonta oli runsasta. Tutuksi tulivat kuninkaalliset ja keisarilliset temppelit sekä haudat. Näimme myös buddhalaisia, konfutselaisia ja cao dailaisia temppeleitä. Cao Dai on Vietnamin oma uskonto, vaikkakin pieni sellainen ja se perustettiin v. 1926. Huessa, joka oli Vietnamin pääkaupunki aina vuoteen 1945 asti, tutustuimme Vietnamin Kiellettyyn kaupunkiin. Rakennukset olivat hivelevän kauniita ja värikkäitä. Lukuihin ja väreihin liittyvä symboliikka määritti niiden arkkitehtuuria: keltainen, kulta ja punainen olivat esim. kuninkaiden, keisareiden ja menestyksen värejä. Pagodat rakennettiin seitsenkerroksisiksi kun taas temppelit viisikerroksisiksi (vai oliko se päinvastoin?). Kaikessa toistui tietenkin Jin ja Jan ja tavoite päästä harmoniaan vastakohtien kautta.

Toisenlaista tunnelmaa oli tarjolla Hanoin kansallismuseossa sekä Vietnamin sodan museossa. Niissä eläydyimme tauluihin, joissa Vietnamin sotaa kuvattiin tummin ja samein värein. Surullisin kohde oli kuitenkin Phu Quoc -saaren Coconut Prison -vankila, Vietnamin sodan aikainen kidutusleiri. Kidutusmenetelmiä havainnollistivat vahasta tehdyt nuket. Näimme mm. kuvaelmia, joissa ihmisiä sullottiin ahtaisiin häkkeihin, joissa ei voinut seistä tai maata. Häkit vankeineen jätettiin auringon ja sään armoille viikkokausiksi.

Vaikka viittauksia sotaan oli kaikkialla, vietnamilaiset vakuuttivat, että maa on nyt yhdistynyt henkisesti ja että jakoa etelään ja pohjoiseen ei enää ole. He korostivat, että on aika katsoa tulevaisuuteen. Myös suhde USA:han vaikutti lämpimältä. Meille vakuuteltiin, että amerikkalaiset ovat nyt ystäviä. USA:n mukana tuomat kauppayhteydet ovat tuoneet maalle paljon rahaa. Tämä näkyi isoissa kaupungeissa ja varsinkin Ho Chi Minh Cityssä, jossa pilvenpiirtäjä ei enää ollut harvinaisuus. Vietnamilaiset ovat iloisia parantuneesta elintasosta.

Matka oli niin monipuolinen, että tässä siitä pystyy raottamaan vain kapean siivun. Näimme tavallisia vietnamilaisia, jotka tulivat Hanoissa ja Ho Chi Minh Cityssä kadulle tekemään ruokaa, leikkaamaan hiuksia sekä saimme elämämme parhaan hieronnan. Yhden yön vietimme "lähes" viidakossa.

Kaiken edellisen lisäksi tutustuimme vielä Mekong-joen suistoon, jossa oli päivittäinen "kelluva tori" tukkumyyntiä varten. Siellä saimme ihailla värikkäitä toreja eri mausteineen, kaloineen ja eksoottisine hedelmineen. Ennen kaikkea saimme nauttia vietnamilaisesta herkullisesta ruoasta! Eipä ihme, että osallistujat olivat varsin tyytyväisiä matkaansa!

TEKSTI **Tarja Tuohimaa**
KUVAT **Päivi Seiskari**

* Saigon tunnetaan virallisesti Ho Chin Min Citynä.

TYHJÄT TUOLIT TYÖRYHMÄ JÄRJESTÄÄ JÄSENILLEEN VIRKISTYSTOIMINTAA
Työryhmän puheenjohtaja Päivi Seiskari toimii myös HOAY:n koulutussihteerinä

"Olen valmistunut kuvataideopettajaksi vuonna 1980 (herranjestas!) tuolloin Taideteollinen korkeakoulu toimi vielä Ateneum-rakennuksessa. Siitä lähtien olen toiminut kuvataideopettajana.

Olen ollut HOAY:n Tyhjien Tuolien (TT) toiminnassa mukana parikymmentä vuotta, koska olin mukana ulkojäsenenä jo ennen kuin minut sittemmin valittiin hallitukseen, jossa toimin TT:n puheenjohtajana ja koulutussihteerinä.

Nautin siitä, että saan suunnitella ja järjestellä erilaisia tapahtumia ja matkoja, jotka tuottavat iloa muille ihmisille. Tyhjien tuolien tapahtumat ovat mielestäni tärkeä ja näkyvä osa toimintaa yhdistyksen jäsenille. Olen matkustanut monissa maissa, myös työssäni erilaisissa projekteissa, kuten Comenius ja Erasmus. Upeita kokemuksia ovat olleet kulttuuriperintökurssit Euroopan eri maihin.

Viimekesäinen Vietnamin matka oli jo kolmas, aikaisemmin olin käynyt siellä kiertomatkalla Kaakkois-Aasiaan ja opintomatkalla. Viimeksi mainitulla tutustuin vietnamilaiseen matkanjärjestäjään, jonka kanssa suunnittelimme tämän kesän matkamme.

Vaikka matkoja on kertynyt paljon, Intiassa ja Afrikassa en ole käynyt, ne saavat vielä odottaa."

Terveiset Somalimaasta!

Somalimaassa suurin osa peruskouluista on valtion kouluja, jotka toimivat suoraan opetusministeriön alaisuudessa. Peruskoulu on kahdeksanvuotinen. Opetusministeriön mukaan opetus on ilmaista, mutta suurin osa kouluista perii erilaisia maksuja vanhemmilta.

Somalimaan kouluissa on käytössä koulupuvut ja jokaisella koululla on omat värinsä. Tyttöjen asuun kuuluu iso huivi koulun väreissä. Pojilla taas housut ovat koulun värien mukaan.

Käytännössä vanhemmat maksavat esimerkiksi osan opettajan palkasta. Tämä johtuu siitä, että opetusministeriön vuosibudjetti on riittämätön suhteessa palkkakuluihin. Esimerkiksi vuonna 2012 opetusministeriön vuosibudjetti oli 8,5 miljoonaa dollaria. Opetusministeriö arvioi, että tällä budjetilla peruskoulut saivat valtion rahoitusta 250 dollaria kuussa. Sen lisäksi, että opettajien palkanmaksu on puutteellista, rahoitusvaje näkyy siten, että suurimmalla osalla oppilaista ei ole oppimateriaalina muuta kuin vihkot. Oppikirjoja on parhaimmillaan yksi kahta tai kolmea oppilasta kohden.

Somalimaassa koulutusta rahoitetaan useilla ulkoisilla projektirahoituksilla. Ulkoisen rahoituksen arvioidaan olevan kymmenkertainen opetusministeriön vuotuiseen budjettiin nähden. Suurin osa ulkopuolisesta rahoituksesta ei kulje ministeriön kautta ja siten tilanne vaikeuttaa kansallisen opetuksen järjestelmällistä kehittämistä. Opetusministeriön strategian 2012-2016 tärkeimmäksi tavoitteeksi on nimetty hyvälaatuisen peruskouluopetuksen tarjoaminen mahdollisimman monelle perusopetusikäiselle. Tähän tavoitteeseen sisältyvät riittävät luokkatilat, hyvin ylläpidetyt koulutilat tarkoittaen, että vettä ja wc-tiloja on oppilaiden käytettävissä koulupäivän ajan, osaavat ja motivoituneet opettajat, tehokas alueellinen työnohjaus sekä valvonta ja riittävä määrä oppimateriaaleja.

Somalimaan opetussuunnitelma sisältää yhdeksän opetettavaa ainetta: islam, somalin kieli, arabian kieli, englanti, matematiikka, luonnontieteet, yhteiskuntaoppi, taito- ja taideaineet sekä elämäntaidot. Suurin osa opettajista opettaa vain määrättyjä aineita, mutta opetusministeriön tavoitteena on kouluttaa opettajia, jotka opettavat kaikkia oppiaineita vuosiluokilla 1 – 4. Kyseessä on peruskoulun luokanopettaja-malli. Yläluokkien opettajat saavat erikoistua yhteen neljästä pääaineyhdistelmästä: luonnontieteet ja matematiikka, yhteiskuntaoppi ja islam, kielet ja taito- ja taideaineet sekä elämäntaidot. Heidän työnsä vastaa aineenopettajan työnkuvaa.

Monet vanhemmat laittavat lapsensa joko englanninkieliseen tai arabiankieliseen kouluun. Yhtenä syynä tähän on lukio-opetus, joka pääsääntöisesti tarjotaan näillä kahdella kielellä. Somalinkieltä ei arvosteta ja työpaikan saannin arvellaan olevan kiinni erityisesti englannin kielen kielitaidosta. Huomattavaa on, ettei Somalimaassa ole yhtään somalinkielen ja –kirjallisuuden laitosta missään yliopistossa tai korkeakoulussa. Näin monet somalitaustaiset lapset, jotka tulevat alueelle vahvistamaan kotikieltään, eivät saa akateemista tukea kotikielen opiskelulle.

Suomalaista perusopetusta

Elokuussa 2015 Hargeisassa on aloittanut pilottiryhmä suomalaisia lapsia, jotka suorittavat peruskoulua Suomen opetussuunnitelman mukaan. Tämä koulu tekee yhteistyötä niiden koulujen kanssa, joista oppilaat ovat tulleet, ja joihin he ovat palaamassa. Tarkoituksena on, ettei Somalimaassa oleskelu viivästytä päättöarvioinnin saantia Suomessa. Opetuskielenä on suomi.

Tilastoja Somalimaan perusopetuksesta

Viimeisimmät tilastot perusopetuksesta ovat vuodelta 2011. Silloin tyttöjä oli keskimäärin 43% oppilaista ja poikia 57%. Opettajakunta koostuu pääosin miehistä. Vain 16% opettajista on naisia. 51% opettajista on sertifikaatti tai opettajan pätevyys. Kuitenkin 49% opettajista ei ole mitään muodol-

lista koulutusta. Opettajalla on keskimäärin oppilaita 31. Somalimaan pääkaupungissa oli vuonna 2011 72 koulua, joissa oli 46 508 oppilasta ja 1150 opettajaa. Hargeisan asukasluku on yli miljoonan. Koko maassa luvut olivat 869 koulua, joissa oli 184 682 oppilasta ja 5935 opettajaa. Opetusministeriön oppilasmääräarvio vuodelle 2012 oli yli 200 000 tuhatta. Opettajia on palkattu viime vuosina lisää 1500. Kun vuoden 2011 päätös ilmaisesta peruskoulusta tuli, arviolta yli 10 000 lasta jäi 1. vuosiluokan ulkopuolelle koulujen odotuslistoille. Kansallisena tavoitteena on saada 75% peruskouluikäisistä lapsista kouluun vuoteen 2016 mennessä.

Koulutussanastoa Somalimaassa

Opetusta ohjaa opetusministeriö eli Minister of Education and Higher Education (MoEHE).

Perusopetusta kutsutaan Primary Education-nimellä, joka jaetaan alaluokkiin vuosiluokkien 1 – 4 osalta ja yläluokkiin vuosiluokkien 5 – 8 osalta. Suositusikä aloittaa peruskoulu on 6 – 8 vuotta. Peruskoulun lopussa oppilas suorittaa kansallisen kokeen, joka on nimeltään Somaliland National Primary Education Certificate Examination. Sanalla Secondary Education viitataan lukio-opetukseen.

Suaad Onniselkä

Rihveliristikot 1

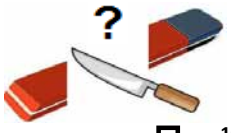

naapureiden välillä				kansan-edustaja-Mikko		kup-pi-kunta	Jussi tai Kari		100 tavut vaih-taen
voi armo-akin		≈							
20.12. - 6.1.									
Meri-luoto	2				ostari				
juhli-vat 9.12.					musi-kaali				
		Union-rietas					Al-peilla		vaina-jille
Destia									

		väri-tyttö			KASVI+KOTRO sinililja						sirppi-mäinen			
						arvo-soitin			s+ujo ukki					
			1		poikki					syksyi-sin				
Blyton					pillillä senkka äkräm-					ARJA ihme-auto panos-taa			3	
jul-kaisu						4								
Maan jälkeen			peli-ohjelma					kukin				taide-		vek-seli
												9		
pituus-hypys-säkin		"rotu-naisia"					lainoilla laskelma			6				
						5			kasti-ke					
idän kunta					Erki				luu-kaloja					
muura-reilla		7						paino-taloissa						
tutk.lai-tos	10				arpi				hiihto-keskus		8			

Rihveliristikot 2

"Kuin silloin ennen"

	punk-Nina			(p)ie-niä	poika ku-päätteelläkin		Stellan isä							opas-tus
	1						Pelle							
vek-seli			2		vuo-ristoa					T				
mak-karaa						3	iltataru << 9 kk							
tor-jui!					taaja-ma									4
3.8.	6					Babit-zin								
kul-lanhi-moa	ladat-tava		meri-lintu	tili takaa	aisti-taan		5			-Ata	Luken sisko	raht(i)		"007"
								armas		7				
Aki-hito			8					-15%						
PUS KII!												9		
				10				vt:n mies			11			

Ristikoiden ratkaisusanat muodostuvat numeroiduista ruuduista. Lähetä ratkaisusanasi osoitteeseen **eila.k.tanner@gmail.com** viimeistään 30. lokakuuta 2015. Ristikon oikein ratkaisseet ovat mukana palkinnon arvonnassa. Edellisten ristikoiden ratkaisusanat olivat opetustuokio ja mustikkamaat. Paljon onnea voittajille!